



HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Universalismi ratkaisuna?

Kulttuuripoliittisen kotoutumismallin ideologinen konseptointi

Isabella Hautala

Kulttuurituotanto (240 op)

05 / 2013

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Koulutusohjelman nimi

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Isabella Hautala	Sivumäärä 46 ja 5 liitesivua
Työn nimi Universalismi ratkaisuna? Kulttuuripoliittisen kotoutumismallin ideologinen konseptointi	
Ohjaava(t) opettaja(t) Minna Hautio & Benny Majabacka	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja	
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön tavoitteena oli luoda universalismiin perustuva kulttuuripoliittinen toimintamalli kotoutumiselle. Työn tavoite on reagoida vallitsevaan yhteiskunnalliseen tilanteeseen tarjoamalla vaihtoehtoisia ratkaisuja. Kulttuuriala on perinteisesti mielletty tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistävänä yhteiskunnan osa-alueena mutta demografisen muutoksen myötä toiminta on päivityksen tarpeessa.</p> <p>Työlläni ei ole tilaajaa. Koen sen palvelevan koko kulttuurikenttää ainakin monikulttuurisuuskompetenssia lisäämällä. Työn tavoite on toimintamallin ohella lisätä keskustelua aiheesta.</p> <p>Tutkin kulttuurituotannollisesta näkökulmasta konseptin toiminnallisena osuutena toteutettua luovaa kulttuurityöpajasarjaa ja sen tarjoamia mahdollisuuksia universalistisen kotoutuksen suhteen. Universalistinen kotoutuminen on kehittäessäni käsite joka viittaa koko kansan kotoutumiseen ja sopeutumiseen muuttuvaan ympäristöön.</p>	
Asiasanat kotoutuminen, integraatio, monikulttuurisuus, diversiteetti, maahanmuutto,	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Isabella Hautala	Number of Pages 46 + 5
Title Universalism as Solution? The Ideological Concept of Cultural Political Integration	
Supervisors Minna Hautio & Benny Majabacka	
Subscriber and/or Mentor	
Abstract <p>The aim of this thesis was to create a cultural political standard of activity for integration. The goal was to react to the ongoing social situation by offering alternative solutions. The field of culture has traditionally been considered as equality and unity conducive, but due to the demographic changes the activity needs to be upgraded.</p> <p>My work doesn't have a subscriber, but as I see it serves the entire field of culture by increasing the multicultural competence. Beside that the aim is to increase discussion about the topic.</p> <p>I'm studying the operability of the functional part of my concept from a cultural productive point of view and the possibilities it offers for universalistic integration. Universalistic integration is a term I created that refers to an integration and adaption meant for the entire population.</p>	
Keywords integration, universalism, diversity, immigration	

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	5
2 KÄSITTEET	7
2.1 Kotoutuminen	7
2.2 Universalismi	7
2.3 Universalismi kotoutumisen ideologiana	9
3. MONIKULTTUURISUUDEN ILMENTYMÄT SUOMESSA	10
3.1 Suomen monikulttuurinen historia	11
3.2 Siirtolaisuus tilastoissa	11
3.3 Monikulttuurisuuden tuomat haasteet	13
3.3 Kansainvälisyys vs. monikulttuurisuus	14
3.4 Nationalismi Suomessa	15
3.5 Suomen siirtolaisten kohtaamat haasteet	16
3.6 Kotoutumiseen liittyvät haasteet	17
3.6 Monikulttuurisuus suomalaisessa kulttuurikentässä	18
4. MENETELMÄT	20
4.1 Havainnointi	20
4.2 Kyselyt	21
4.3 Palautekeskustelut	22
5. TYTTÖ, SINÄ OLET AARRE -LUOVA KULTTUURITYÖPAJASARJA	22
5.1 Kohderyhmän valikoituminen	23
5.2 Turun Tyttöjen Talo toimintaympäristönä	23
5.3 Työpajasarjan tavoitteet	24
5.4 Sarjakuvapaja	25
5.5 Arvio sarjakuvapajan toimivuudesta	27
5.6 Marsipaanityöpaja	29
5.7 Arvio marsipaanityöpajan toimivuudesta	32
5.8 Mainoselokuvapaja	33
5.9 Mainoselokuvapajan toimivuuden arviointi	34
6. JOHTOPÄÄTÖKSET	35
LÄHTEET	37
LIITTEET	42

1. JOHDANTO

Suomella on edessään demografinen muutos ja tilastot kertovat maahanmuuttajien määrän olevan lisääntymään päin (Tilastokeskus). Yhä suurempi osa kantasuomalaisista kohtaa kansallisten vähemmistöjen ohella siirtolaisia omassa lähiympäristössään (Kiilakoski, Tomperi, Vuorikoski 2005, 87). Myös monietnisyys on viime aikoina lisääntynyt Suomessa (Abu-Hanna 2012, 86) ja yhä useammalla suomalaisella on osa juuristaan maan ulkopuolella. Kansainvälisen muuttoliikkeen seurauksena Suomeen on syntynyt lukuisia kulttuurisia, etnisiä, kielellisiä, uskonnollisia ja muita vähemmistöjä (Pentikäinen 2012, 110).

Siirtolaisten kotoutuminen on noussut avainasemaan, nyt kun Suomeen lähitulevaisuudessa kaivataan lisää työvoimaa Euroopan rajojen ulkopuolelta (mt., 112) ja työperusteista maahanmuuttoa halutaan lisätä (Sjöblom-Immala 2012,10). Maahanmuuttoon on toki monta syytä, joista työperäinen on vain yksi muiden joukossa. Oli maahanmuuton syy mikä tahansa, on siirtolaisen mahdollisimman hyvä kotoutuminen tärkeää (mt., 11). Suomeen tulevia siirtolaisia ja maan etnisiä vähemmistöjä, on sopeutettu vaihtelevin toimenpitein ja tuloksin suomalaiseen kulttuuriin sekä yhteiskuntaan, niin kauan kun käsite valtaväestöstä on ollut olemassa. Toimenpiteet joilla suomalaisia, suomalaista kulttuuria ja yhteiskuntaa on sopeutettu siirtolaisiin ja heidän tuomaan väistämättömään muutokseen, ovat jääneet vähäisemmiksi.

Vaikka suomalainen kotouttamislainsäädäntö ei suoraan velvoita kulttuuripolitiikkaa (Saukkonen 2010, 9), löytyy kulttuuripoliittiselle kotouttamistoiminnalle runsaasti perusteluja (mt., 40). Perinteisesti kulttuuripolitiikan tavoitteisiin kuulunut yhteiskunnallisen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden ylläpitäminen (mt., 41), on tutkimukseni kannalta keskeisimmässä asemassa.

Halusin kehittää toimintamallin joka tarjoaa kulttuurikentälle luontevan mahdollisuuden lähestyä kotouttamistyötä. Lähdin etsimään vaihtoehtoja perinteistä laajemmalla perspektiivillä ja vakuutuin siitä, että kotoutumisprosessin tulosten parantaminen vaatisi kohderyhmäajattelun päivittämistä. Olen sitä mieltä, että nykyinen kotoutumislain-

säädäntö ei riittävässä määrin huomioi kantaväestön tarpeita ja merkitystä lopputulosten kannalta (Laki kotoutumisen edistämisestä 30.12.2010/1386). Kehittämässäni toimintamallissa pyrin huomioimaan koko väestön kotoutumis- ja sopeutumistarpeet.

Tässä opinnäytetyössä tutkin kehittäessäni ideologisen konseptin käytännön työvälineenä, kulttuuri-identiteettiä käsittelevää työpajasarjaa. Selvitän sen mahdollisuuksia ensisijaisesti kulttuurituottajan näkökulmasta. Toki konseptin pitkän tähtäimen tavoitteena on saada aikaan yhteiskunnallisesti merkittävä muutos. Pohjoismaisen hyvinvointivaltiomallin universalismiin nojautuva vaihtoehto nykyiselle kotoutumisjärjestelmälle, saattaa tuntua radikaalilta, idealistiselta tai jopa utopistiselta. Universaali sosiaaliturvakin oli aikansa radikaali (Anttonen & Sipilä 2000, 148) joka sai alkunsa utopiasta. Muutos tulee pala kerrallaan ja tämä opinnäytetyö pyrkii tuottamaan impulsseja ja tarjoamaan alkuaineita ensimmäiseen palaan. Ei suomalainen hyvinvointivaltiokaan valmistunut yhdessä yössä.

Monikulttuurisessa ympäristössä kasvaneena kahden siirtolaisen lapsena monikulttuurisuus ja heterogeenisyys on ollut arkipäivää. Muutettuani Suomeen *toisen polven paluumuuttajana*¹, huomasin kuinka paljon voimakkaita tunteita ja reaktioita monikulttuurisuus ilmiönä saa aikaan. Vasta nykyisessä huomattavasti monokulttuurisessa ympäristössäni olen oppinut tunnistamaan ja arvostamaan omaa monikulttuurisuuskompetenssia. En omaa virallista vähemmistötaustaa, mutta sitäkin enemmän empiiristä tietoa siirtolaisuudesta ja sen mukanaan tuomista ilmiöistä. Omat kokemukseni siirtolaisuudesta sijoittuvat ensisijaisesti 80- ja 90-luvun Ruotsiin, jossa maahanmuutto on aina ollut runsaampaa kuin Suomessa.

Ilman omakohtaisia toiseuden tunteita lausunnot monikulttuurisuudesta tuskin olisivat yhtä aitoja ja ajatuksia herättäviä (Saukkonen 2010, 148). Pyrin tässä opinnäytetyössäni ottamaan identiteettityöstäjän² roolin. Siinä roolissa haluan haastaa nykyiset monikulttuurisuus- ja kotouttamistyön toisinaan yksipuolisen näkökulman varaan ra-

¹ Toisen polven paluumuuttaja on siirtolaisvanhempien lapsi joka muuttaa vanhempien synnyinmaahan, jossa ei itse ole syntynyt tai asunut.

² Identiteettityöstäjät ovat ensisijaisesti oman alueensa ammattiosaajia ja identiteettikysymysten asiantuntijoita, eikä niinkään maahanmuuttajia. Heillä on taustansa ansiosta kantaväestöä laajemmat työkalut nostaa esille erilaisia näkökulmia diversiteetti- ja identiteettiteemoihin. (Saukkonen 2012, 152.)

kennetut toimintamallit, tuomalla omaa kokemusta ja näkemystä uusien toimintatapojen kehittämiseen.

Suuntautuminen kulttuurituotannon opinnoissa oli alusta lähtien melko selvä mutta tarkempi toimikuva oli pitkään epäselvä. Poliittiseen toimintaan osallistuminen paikallisella, valtakunnallisella ja kansainvälisellä tasolla on tuonut kokemusta ja lisännyt kiinnostusta etenkin monikulttuurisuuskysymyksiin. Eriytyvien suuntautumisopintojen kautta pääsin tutustumaan aiheeseen käytännön kautta. Turun yliopiston sosiaaliteiden laitoksella suoritetut Joo-opinnot sai lopulta palaset asettumaan paikoilleen ja oli selvää, että oma kiinnostus ja osaaminen kohtaa parhaiten taiteen soveltavan käytön parissa.

2. KÄSITTEET

2.1 Kotoutuminen

Suomessa kotoutumista säätelee laki kotoutumisen edistämisestä 30.12.2010/1386, joka kumosi sitä edeltäneen lain: Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta 493/1999. Sana kotoutuminen on uudissana jolla on haluttu korvata vierasperäinen sana integraatio (Saukkonen 2012, 7; Sjöblom-Immala 2012, 11). Kotoutuminen on siis sama asia kuin integraatio ja kotouttaminen on integraation edistämistä. Integraatio on vaihtoehto muille maahanmuuttopoliittisille strategioille kuten segregatio ja assimilatio. Integraation tuloksena siirtolainen löytää paikkansa uudessa maassa mutta säilyttää oman kielen, kulttuurin ja identiteetin. (Himanen ym. 2010, 50; Saukkonen 2012, 7.) Kotoutumista voidaan pitää onnistuneena kun siirtolainen saavuttaa muun väestön kanssa tasavertaisen aseman yhteiskunnassa. (Sjöblom-Immala 2012, 11). Kotoutumisen onnistumista on vaikea mitata. Tärkeimpiin onnistumisen kriteereihin voidaan kuitenkin luokitella työllistyminen (Himanen ym., 50; Saukkonen 2012, 7; Sjöblom-Immala 2012, 11).

2.2 Universalismi

Universalismi merkitsee kaikille kansalaisille yhtäläisiä oikeuksia palveluihin (Raunio 2009, 218-219; Anttonen ym., 149) ja viittaa sanoihin *kaikki* ja *kansa* (Anttonen ym., 149). Universalismin sisältämän voimakkaan moraalisen latauksen vuoksi, se voidaan tulkita yhteenkuuluvuuden ja yhdenvertaisuuden ideologiana (Helne, Julkunen, Kajanoja, Laitinen-Kuikka, Silvasti & Simpura 2003, 438). Sosiaalipoliittinen universalismi, josta olen idean ammentanut, on perinteisesti liittynyt johonkin yhteisöön, koskettaen vain sen jäseniä. Pieniä poikkeuksia lukuun ottamatta, se on käytännössä ollut kansallista. Universalismi on siinä mielessä vain ideaali, ettei koskaan kykene ulottumaan ihan kaikkialle. (mt., 241.)

Universalismin ei koeta soveltuvan heterogeeniseen yhteiskuntaan (mt., 442) ja siksi voisi olettaa sen olevan sopimatonta sellaiseen kotouttamiseen, jossa assimilaation sijaan halutaan tarjota tilaa moniäänisyydelle. Itse näkisin sen tässä tapauksessa ajavan asiansa hyvin.

Suomi edustaa muiden Pohjoismaiden kanssa universalistista sosiaalipoliittista mallia. Suomessa universalismi sai alkunsa kansanopetuksesta jonka tavoite oli kansan sivistäminen. Perustelut olivat siihen aikaan vielä moraalisia ja kasvatuksellisia (Anttonen ym., 149-150). Kotouttamisen ulottamista koko kansan kattavaksi operaatioksi, voidaan pitää samalla tavalla yleishyödyllisenä ja sivistävänä kuin Suomalaista peruskoulua, jonka juuret on universalismissa.

Suomen kotouttamisjärjestelmää voisi luonnehtia selektiivisenä positiivista diskriminaatiota harjoittavana, (Anttonen ym., 162.) sen tarjotessa palveluita vain siirtolaisille. Universaalit palvelut yhdistetään usein korkeaan laatuun ja niiden tulee olla niin hyviä, että kelpaavat niillekin joilla on varaa hankkia palvelunsa yksityisiltä markkinoilta, toisin sanoen kaikille. Pelkästään köyhille tai heikoimmassa asemassa oleville suunnattuja palveluja uhkaa tarveharkintaan liittyvä leimautuminen ja alemmuuden kokemukset. Universaaleilla palveluilla voidaan myös ehkäistä yhteiskunnallista syrjäytymistä. Myöskään universaalien palveluiden vaikutuksia sosiaaliselle yhteenkuuluvuudelle ei tule vähätellä. Universaalien palveluiden tavoite on ehkäistä syrjäytymistä ja edistää yhteiskunnallista osallisuutta. (Raunio 2009, 218-219.) Nähtävästi universalismilla on samoja tavoitteita kuin kotouttamisellakin.

Kotouttamisprosessin asiakaskuntaan kuuluvat ovat usein heikossa asemassa. He eivät tunne kulttuuria, eivät osaa kieltä, eikä heillä usein heikon työmarkkina-aseman seurauksena ole rahaakaan. Tämän lisäksi heidän usein odotetaan olevan kiitollisia. Näillä edellytyksillä voisi epäillä heidän todellisia mahdollisuuksiaan arvostella saamiensa palveluiden tasoa. Kotouttamisen kohdistuessa myös valtaväestöön, voisi päätellä sen kohentavan tasoa, mikä vuorostaan palvelisi koko yhteiskuntaa. Universalismikin tavoittelee yhteistä etua (Anttonen ym., 150).

2.3 Universalismi kotoutumisen ideologiana

Universalistinen kotoutuminen poikkeaa perinteisestä kotoutumisesta laajemman kohderyhmän vuoksi. Se huomioi siirtolaisväestön sijaan, koko suomen kansan tarpeet integroitua ja sopeutua demografisiin ja yhteiskunnallisiin muutoksiin, joiden seurauksina Suomi muuttuu entistä monikulttuurisemmaksi. Vaikka universalistisen kotoutumisen ideologiana kattaisi koko kansan, sen toteuttaminen vauvasta vaariin voisi olla melko mahdotonta. Ajatuksena on kuitenkin, että jokainen Suomalainen pääsisi sen osaksi jossakin elämän vaiheessa.

Tutkimukset ovat osoittaneet asenneilmapiiriä muokkaavien interventioden tehon. Interventiot on hyvä aloittaa jo päiväkotikäytössä (Mähönen & Jasinskaja-Lahti 2013, 259-260.) Lapsuuden ollessa otollinen aika oppia uusia asioita, voisi prosessin sijoittaminen varhaiskasvatukseen ja peruskouluun olla monin tavoin hyvä ratkaisu.

Universalistinen kotoutuminen tuo varmasti monelle mieleen kaksisuuntaisen kotoutumisen. Universalistinen malli poikkeaa kaksisuuntaisesta kotoutumisesta ensi sijassa siten, että kaksisuuntainen kotoutuminen nojaa vahvasti eri ryhmien väliseen vuorovaikutukseen. Universalistinen kotoutuminen ei ole riippuvainen ryhmien välisestä vuorovaikutuksesta, sen perustuessa yksilön kykyyn ymmärtää ja hyväksyä erilaisuutta sekä itsessään että muissa. Riippumattomuus ryhmien välillä tapahtuvasta vuorovaikutuksesta laajentaa käyttömahdollisuuksia. Universalistinen kotoutuminen sopii yhtä hyvin etnisesti suomalaiseen kyläkouluun kuin suurten kaupunkien maahanmuuttajavoittoisten lähiöiden kouluihin.

Suomalaiset monikulttuurisuusprojektit sijoittuu usein siirtolaisvoittoisiin konteksteihin ja vielä siten, että siirtolaiset muodostavat keskenään monikulttuurisia ryhmiä. Maahanmuuttajalähiöissä asuvien siirtolaisten monikulttuurisuuskompetenssin ollessa jo entuudestaan melko laaja, tulisi painopistettä siirtää niihin suomalaisiin jotka on vähiten tekemisissä monikulttuurisuuden kanssa. Toisaalta se voitaisi universalismin periaatteiden puolesta tulkita leimaavaksi. Näin ollen paras ratkaisu on kotoutumisen ja monikulttuurisuuskasvatuksen tarjoaminen kaikille tasapuolisesti

Kaksisuuntaisen kotoutumisen painopiste laissa on yhteiskunnassa, jonka velvoitetaan huomioimaan siirtolaiset (Laki kotoutumisen edistämisestä 30.12.2010/1386). Universalistisen kotoutumisen painopiste on kansassa sekä heidän arvoissa ja asenteissa. Itse uskon siihen, että yhteiskunnan aito muutos lähtee yksilöistä eikä lakipykälästä.

3. MONIKULTTUURISUUDEN ILMENTYMÄT SUOMESSA

Tässä luvussa avaan niitä yhteiskunnallisia ja kulttuurialan kannalta merkittäviä taustavaikuttajia, jotka omalta osaltani johti aiheen valintaan. Vain riittävä tieto taustavaikuttajista ja niiden merkityksestä kotoutumisen kannalta, auttaa ymmärtämään opinäytetyön kokonaisuutta ja tarkoitusperiä.

Tekstin sujuvuuden kannalta joudun ajoittain käyttämään yleistäviä ilmaisumuotoja. Suomalaissyntyisistä suomen kansalaisista käytän joko käsitettä kantaväestö, valtaväestö tai suomalaiset. Maahanmuuttajista ja heidän jälkeläisistään käytän termiä siirtolaiset tai joissakin tapauksissa siirtolaistaustaiset. Vähemmistöllä viitataan ajoittain perinteisiin kansallisiin vähemmistöihin kuten ruotsinkieliset, romanit ja saamelaiset, toisinaan sekä heihin että siirtolaisiin.

3.1 Suomen monikulttuurinen historia

Viime aikoina on erityisesti huomioitu sitä tosiasiaa, että Suomi on aina ollut monikulttuurinen valtio ja yhteiskunta, johon kuuluu erilaiset historialliset vähemmistöryhmät. Diversiteetin asteita on niin runsaasti, että jokainen yhteiskunta voidaan käsittää enemmän tai vähemmän monikulttuurisena. Absoluuttisen etnis-kulttuurisen yhtenäisyyden ja totaalisen yhtenäisyyden puutteen välille mahtuu monenlaisia monikulttuurisuuden muotoja. Käsitelmä historiallisesti monikulttuurisesta Suomesta on ainakin siinä mielessä olennainen, että sen avulla voidaan irtautua pitkään vallalla olleesta kansallista monokulttuuria korostavasta käsityksestä. (Saukkonen 2007, 38-39.)

Kuvitelmaa "puhtaasta" suomalaisuudesta elää toki edelleen. Toistasataa vuotta kestäneen nationalistisen kampanjan jäljet näkyvät edelleen Suomalaisessa kulttuurissa ja ne törmää moderniin, kosmopoliittiseen identiteettiin (Lipponen 2011, 207). Globalisoituvassa maailmassa ja monikulttuuristuvassa Suomessa sokea isänmaallisuus on kuin rikkinäinen kompassi (Baltzar 2011, 53).

Monikulttuurisuus josta tänä päivänä keskustellaan keskittyy vahvasti ihmisiin jotka ovat viime aikoina muuttaneet etelästä pohjoiseen (Löytty 2008, 155) ja ennen kaikkea heidän aiheuttamastaan muutoksesta vastaanottomaassa. Kun monikulttuurisuus esitellään tuoreena ja ainutlaatuisena ilmiönä sen vastustaminen on helpompaa (mt., 155).

3.2 Siirtolaisuus tilastoissa

Suomi tunnettiin vielä pitkään toisen maailman sodan jälkeen maastamuuttomaana. Vasta 1990-luvulla tilanne muuttui ja Suomesta tuli maahanmuuttomaa. (Sjöblom-Immala 2012, 6; Pentikäinen 2012, 111). Seuraavat luvut perustuvat Tilastokeskuksen vuoden 2012 ennakkotietoihin: Suomeen muutti vuonna 2012 30 420 henkilöä, joista 22 750 oli ulkomaan kansalaisia. Suomesta ulkomaille muutti 13 620 henkeä, joista 9 470 oli Suomen kansalaisia. Suomen kansalaisia muutti pois suomesta enemmän kuin takaisin Suomeen. Muiden maiden kansalaisia muutti enemmän

Suomeen kuin Suomesta pois. Muuttovoitto ulkomailta oli 16 800 henkeä ja luonnollinen väestönlisäys 8030 henkeä, eli puolet pienempi kuin maahanmuuton tuoma väestönlisäys. Väestönkasvusta vieraskielisten osuus oli 87 prosenttia. Vieraskielisten osuus väestöstä oli vuoden 2012 lopussa 4,9 prosenttia (Tilastokeskus).

Väestön ikääntyessä ulkomailta tulevien työntekijöiden tarve kasvaa jatkuvasti. Ulkomailta tulevaan työvoimaan liittyy kuitenkin myös huolenaiheita. (Sjöblom-Immala 2012, 11.) Huolenaiheet ovat osittain aiheellisia, sillä maahanmuuton lisääminen itsessään ei ratkaise mitään ongelmia (Andersen, Holmström, Honkapohja, Korkman, Söderström & Vartiainen 2007, 76). Maahanmuutto ratkaisuna edellyttää, että siirtolaisista saadaan hyvinvointijärjestelmän rahoittajia, eikä sen varassa eläjiä (mt., 76).

Siirtolaisten yrittäjyysaktiivisuus on monessa maassa korkeampaa kuin kantaväestön. Yrittäjyyden merkitys työllistäjänä on siirtolaisilla suurempi kuin suomalaisilla. (Sjöblom-Immala, 21.) Suomessa toimi vuonna 2012, 6960 kokonaan tai vähintään puoliksi ulkomaalaisessa³ omistuksessa olevaa maahanmuuttotaustaista yritystä (Sisäministeriö 2013). Yleinen selitys on siirtolaisten heikko asema työmarkkinoilla. (Sjöblom-Immala, 21.) Korkeiden työttömyysasteiden seurauksena siirtolaiset ovat myös yliedustettuina pätkätöissä ja epävarmoissa työsuhteissa (Timonen 2004, 101). Helmikuussa 2012 siirtolaisten työttömyysaste oli 22,7 prosenttia samalla kun luku koko väestön osalta oli 9,6 prosenttia (Sisäministeriö 2013). Myös korkeasti koulutettujen on vaikea saada töitä. Etenkin koulutusta vastaavan työn saaminen on haastavaa (Sjöblom-Immala, 2012, 22.), koska ulkomailla hankituilla tutkinnoilla on vähäinen merkitys Suomen työmarkkinoilla. Työnantajat vaativat Suomessa hankittua koulutusta ja kokemusta (Timonen 2004, 101.)

Työllistymistä pidetään usein onnistuneen kotoutumisen keskeisenä mittarina (Himanan ym., 50; Saukkonen 2012, 7; Sjöblom-Immala 2012, 11). Työllistymiselle saattaa kuitenkin olla lukuisia siirtolaisista riippumattomia esteitä. Avaan niitä paremmin seuraavassa alaluvussa. Näin ollen ammattitaitoisen työvoimaperäisen maahanmuuton lisääminen, ei ole mikään itsestään selvä ratkaisu (Andersen ym., 76). Puutteellisen integraation seurauksena sen teho on vaarassa valua hukkaan. Vauhdikkaimmin

³ Kansalaisuuden perusteella

kasvavan väestöryhmän jääminen ainakin osittain työmarkkinoiden ulkopuolelle ei ole kestävää kehitystä, vaan ongelma johon tulisi reagoida välittömästi.

3.3 Monikulttuurisuuden tuomat haasteet

Vaihtamalla sanan kulttuuri sanojen *rotu* tai uskonto tilalle, voidaan muuttaa rasistiset puheet salonkikelpoisiksi (Löytty 2008, 143). Rasismi ei enää ole pelkästään toreilla riehuvia skinejä maihareissaan ja piloteissaan, vaan se kulkee nimellä maahanmuuttokriittisyys ja on muuttunut hyvinkin salonkikelpoiseksi. Se on muuttanut sisätiloihin, kunnanvaltuustoihin ja jopa eduskuntaan. Perussuomalaiset avoimen maahanmuuttokriittisenä puolueena saavutti 19,1 prosentin kannatuksen vuoden 2011 eduskuntavaaleissa (Tilastokeskus 2013).

Vuoden 2012 Eurobarometrin kysely selvitti Suomalaisten käsityksiä syrjinnästä. Kysymykseen jossa selvitettiin eri ryhmiin kohdistuvan syrjinnän frekvenssiä maassamme, 69 prosenttia vastaajista olivat sitä mieltä, että etnisyyteen perustuva syrjintä on yleistä. Vertailun vuoksi EU-maiden yhdistetty prosentti oli 56, muut pohjoismaat Ruotsi 75 prosentti, Tanska 70 prosenttia. Vain yksi prosentti suomalaisista oli sitä mieltä, ettei etnisyyteen perustuvaa syrjintää esiinny lainkaan (Eurobarometri 2013.)

Kysymyksessä joka selvitti tilannetta jossa samaa työpaikkaa hakee kaksi taidoiltaan tasavahvaa henkilöä, haluttiin tietää mikä kriteeri voisi mahdollisesti asettaa toisen heistä työnantajan silmissä heikompaan asemaan? Suomalaisista vastaajista 60 prosenttia vastasi hakijan ihonväri tai etninen tausta. EU-maiden keskiarvo oli 39 prosenttia. Vertailun vuoksi voin vielä kertoa, että vammaisuus sai 51 prosenttia ja seksuaalinen suuntautuminen (homous, lesbous tai biseksuaalisuus) 32 prosenttia. Suomalaiset vastaajat pitivät etnistä taustaa todennäköisimpänä syynä joutua diskriminaation kohteeksi työmarkkinoilla. (Eurobarometri 2013.)

Suomalaisista 25 prosenttia uskoi, että muiden suomalaisten mielestä olisi epämiellyttävää jos oman lapsen luokalla olisi romanilapsia. Samassa kyselyssä 26 prosenttia oli sitä mieltä, ettei romanit ole syrjintävaarassa. Suomalaisista vastaajista 20 pro-

senttia oli sitä mieltä, ettei yhteiskunta voisi hyötyä romanien paremmasta sopeuttamisesta. (Eurobarometri 2013.)

Näiden tilastojen valossa etniseen vähemmistöön kuuluvan henkilön todennäköisyys kohdata syrjintää Suomen työmarkkinoilla on suuri. Etninen syrjintä ja ennakkoluulot on asioita joihin siirtolaisten korkeatasoinenkaan kotouttaminen ei auta.

3.3 Kansainvälisyys vs. monikulttuurisuus

Omien empiiristen havaintojen perusteella olen tullut siihen tulokseen, että monikulttuurisuus ja kansainvälisyys saattavat joissakin tilanteissa mennä ihmisiltä sekaisin. Mielestäni jokaisen kulttuurialalla toimivan on hyvä tiedostaa käsitteiden vivahde-ero.

Jos kansainvälisyys oli vielä 1970-luvun Suomessa sana joka lausuttiin juhlavasti, niin 2000-luvun Suomessa sana on korvattu monikulttuurisuudella. Sekä kansainvälisyys että monikulttuurisuus mielletään Löytyn mukaan hallitsemattomana tuontitavarana (2008, 15.), mutta kansainvälisyys koetaan ainakin kulttuurikentällä usein tavoiteltavana (Abu-Hanna 2012, 113). Monikulttuurisuus näyttää ensisijaisesti viittaavan maahanmuuttajien mukanaan tuomiin kulttuurin näkyviin muotoihin, käytäntöihin, aatteisiin ja uskontoihin (Löytty 2008, 155).

Koska kansainvälisyys ja monikulttuurisuus mielletään imagolisesti erilaista diversiteettiä edustavina käsitteinä, ne sijoittuvat usein toisistaan poikkeaviin konteksteihin. Kansainvälisyys mielletään usein hienoksi ja tavoittelemisen arvoiseksi. Se on opiskelijavaihtoa, diplomaatteja, matkailua, globaalia markkinataloutta ja ylikansallisia instituutioita kuten EU ja OECD. Monikulttuurisuutta ei tarvitse tavoitella, se on kuin kutsumaton vieras, jonka kanssa ensisijaisesti pyritään tulemaan toimeen. Se on erilaisuutta, pakolaisia, lähiötä, huiveja, moskeijoita, basaareita, kebabeja, kukkahattutien harrastustoimintaa ja hallitsematonta eksotiikkaa.

Kansainvälisyyden ja monikulttuurisuuden toisistaan poikkeavien luonteiden vuoksi, niiden työstäminen vaati erilaista tietoa ja kokemuspohjaa. Mielestäni oli tärkeää,

vaikka hieman yksinkertaistaen, tuoda esille käsitteiden eroavaisuuksia. Globalisaation myötä lisääntynyt kansainvälistyminen, ei välttämättä lisää sitä suvaitsevaisuutta ja diversiteetin käsittelytaitoa jota alati monikulttuurisemmaksi muuttuvassa Suomessa jatkossa tarvitaan.

3.4 Nationalismi Suomessa

Samalla kun harva suomalainen haluaa tulla kutsutuksi rasistiksi, kansallismielisyys, isänmaallisuus ja maahanmuuttokriittisyys ovat julkisissa keskusteluissa muuttuneet ikään kuin *tavallisten* suomalaisten normatiiviseksi käytökseksi ja *joka miehen oikeudeksi*.

Nationalismille tyypillistä on kulttuuristen vaikutusten korostaminen siten, että yksilö nähdään ensisijaisesti kulttuurinsa edustajana eikä itsenäisenä toimijana. Kun sisäryhmä (Suomalaiset) määrittää ulkoryhmän (siirtolaiset) avulla, voidaan paha ulkoistaa toisiin eli siirtolaisiin. Passiivisesta erilaisuuden havaitsemisesta on kuitenkin pitkä matka aktiivisiin viholliskuviin, joita syntyy kun vastakohta koetaan uhkaavaksi. Välimaastoon mahtuu monenlaisia tapoja suhtautua monikulttuurisuuteen. Ryhmät joiden muodostumisen syy on koetussa uhkassa, suojautuu muodostamalla viholliskuvia ja tiivistämällä rajojaan ulkopuolista uhkakuvaa vastaan. Viholliskuvan tulee olla helposti tunnistettava ja siihen tarkoitukseen stereotyyppiat soveltuvat hyvin. (Vuorinen 2005, 246-248.)

Löytyn mukaan kansalliset symbolit ovat saaneet uusia merkityksiä, jotka eivät välttämättä tunnu omilta. Myös isänmaallisuus on muuttunut aggressiiviseksi ja poissulkevaksi. Suomenlippu on päätynyt pilotin hihaan, leijona teepaitoihin ja kaulakoruihin. (2008, 187.) Myös kiitos-paitojen nöyrät kiitokset sotaveteraaneille ovat saaneet uuden merkityksen ja niistä löytyy suorasanaisempia versioita kuten; *Tätä maata ei myydä, eikä vuokrata*. Näissä tapauksissa *vihollinen* löytyy maan rajojen ulkopuolelta, tai ainakin hän on alkujaan tullut sieltä.

Suomen nationalistit voi mielestäni karkeasti jakaa kahtia; niihin jotka kokevat siirtolaiset niin suurena uhkana, ettei heitä tohtisi päästää lähellekään Suomea ja niihin jotka pyrkii sulattamaan heidät valtakulttuuriin (Vuorinen 2005, 247). Kansallismieliset ei hyväksy integraatiota, vaan pyrkivät assimilaatioon. *Maassa maan tavalla tai maasta pois*, ei jätä varaa mielikuvitukselle. Toisaalta sen laajuudella on suuri merkitys. Pitääkö se sisällään lakien noudattamisen vai myös saunakaljan ja HK:n sinisen nauttimisen kulttuurin.

3.5 Suomen siirtolaisten kohtaamat haasteet

Huomioni on viimeaikoina kiinnittynyt useisiin median ja jopa tuttavapiirin kuvailemiin tilanteisiin etenkin pääkaupungista, jossa avointa rasismia on ilmennyt kaduilla ja julkisissa kulkuneuvoissa. Monessa tapauksessa rasismi on kohdistunut lapsiin ja nuoriin. Abu-Hanna kirjoittaa samasta ilmiöstä; Suomalainen monikulttuurisuuskeskustelu muuttui aggressiiviseksi ja rassistiseksi kymmenisen vuotta sitten eikä se juuri ole muuttunut siitä. Kiistely sananvapaudesta (Abu-Hanna 2012, 148.) ja sen suomista eduista jatkuu edelleen.

Siirtolaisten kantaväestöstä poikkeavat todellisuudet kohtaavat herkästi torjuntaa Suomessa. Negatiivisten kokemusten esilletuominen koetaan usein epäkiitollisuutena. (Abu-Hanna 2012, 72.) Kysymykset kuten *No, onko sinun kulttuurisi parempi?* tai *Mene sitten takaisin*. vastauksina (Abu-Hanna 2012, 72) kertomuksiin negatiivisista kokemuksista ovat varmasti tulleet tutuksi monelle Suomen siirtolaiselle. Veijo Baltzar puolestaan kokee vähemmistöön kohdistuvassa opetuksessa ongelmallisena joidenkin opettajien asenteen; "Koska minä hyvä opettaja yleensäkin suostun opettamaan romaneita ja maahanmuuttajia, sen pitäisi sinänsä jo riittää." (2012, 35). Itselänikin on kokemuksia tilanteista, joissa opettaja on kehottanut olemaan kiitollinen siitä, että he toisin kuin monet muut opettajat he suostuvat opettamaan siirtolaisvoittoisen ongelmalähiön koulussa.

Tämä siirtolaisilta odotettu jatkuva kiitollisuus on kotoutumisen kannalta tärkeä asia tiedostaa, sillä sitä ilmenee monenlaisissa tilanteissa. Siirtolaisten äänet vaimennetaan muistuttamalla kiitollisuuden velasta. Se estää siirtolaisia antamasta rehellistä

palautetta saamistaan palveluista. Etenkin hiljattain Suomeen saapuneiden osalta saattaa tuntua tukalalta arvostella heidät vastaanottanutta maata (Maassilta 2010, 192). Juuri he ovat nykyisen kotoutumismallin avainasiakkaita.

3.6 Kotoutumiseen liittyvät haasteet

Vaikka sopeutumishalu olisi kuinka suuri, voi välillä olla vaikea tiedostaa; mihin siirtolaisten pitäisi kotoutua? (Himanen & Könönen 2010, 50) Suomi on nähty etnisesti suomalaisena kulttuurina jonka marginaaleista löytyy "muut kulttuurit" (Abu-Hanna 2012, 185). Kotoutuminen on ajateltu yhtälönä jossa suureen kokonaisuuteen lisätään pieniä erillisiä osia. Lopputuloksena kuvitellaan syntyvän entistä suurempi laadultaan muuttumaton kokonaisuus. (Löytty 2008, 16.)

Siirtolaisten oletetaan sopeutuvan ja sulautuvan suomeen jättämättä minkäänlaisia jälkiä itsestään (Löytty 2008, 16). Jos tavoitteena on rajata kulttuurinen diversiteetti yksityispiireihin, valtaväestön silmien, korvien ja nenän ulottumattomiin, voi kotoutumisen ohjenuoran *olkaa kuin kotonanne*, tilalle vaihtaa pelkän *olkaa kotonanne*. Se kehottaa kotoutumisen sijaan linnoittumaan kotiin (Löytty 2008, 145), toisin sanoen segregoitumaan muusta yhteiskunnasta. Siirtolaisten segregatio kasvattaa uusia alakulttuureita joissa eri kulttuurit sekoittuvat toisiinsa muodostaen uusia toiseuden kulttuureita. Toiseuden kulttuureista syntyy hybridi-identiteettejä (Mähönen & Jasinskaja-Lahti 2013, 257).

Jos vaihtoehtona on joko assimilaatio⁴ tai separaatio⁵, joutuu yksilö helposti tasapainotaiteilijan rooliin. Pyrkiessään sulautumaan valtakulttuuriin yksilön yhteenkuuluvuus omaan viiteryhmään voi joutua koetukselle. Toisaalta valtakulttuuriin sopeutuminen saattaa vaatia omasta kulttuuri-identiteetistä tinkimistä. Tasapainotaiteilijalla on suuri riski marginalisoitua, tässä tapauksessa jäädä molempien ryhmien ulkopuolelle. (Bondeson 2006.)

Siirtolaisten yhteiskunnassa kokema syrjintä saattaa johtaa separaatioon ja kielteiseen suhtautumiseen valtaväestöä kohtaan. Mitä vaikeampaa kansalliseen ryhmään on kiinnittyä, sitä kauemmaksi siitä vetäydytään (Mähönen & Jasinskaja-Lahti 2013,

⁴ Suuntautuminen enemmistökulttuuriin (Mähönen & Jasinskaja-Lahti 2013, 254).

⁵ Suuntautuminen omaan kulttuuriin (mt., 254).

256). Veijo Baltzar on luonnehtinut assimilaatioilmiötä puhumalla kookospähkinöistä ja jogurttirusinoista. Kookospähkinät ovat päältä tummia ja sisältä valkoisia, henkisesti assimiloituja yksilöitä. Kookospähkinöiden kulttuuri-identiteetti on hukkunut heidän pyrkiessään miellyttämään valtaväestöä. (Baltzar 2011, 55.)

Yhteiskunta ja media suosii kookospähkinäsyndroomasta kärsiviä, jotka antavat valheellisen kuvan omasta ryhmästään (mt., 55). Tämä ilmiö on hyvä huomioida, sillä monikulttuurisen vaikutelman antaminen voi olla helpompaa kuin todellisen monikulttuurisuuden hyväksyminen. Nähdessään *hyvin kotoutuneita* siirtolaisia on paikallaan pohtia kummasta on kyse. Abu-Hanna on ottanut kantaa ilmiöön varoittamalla pitämästä siirtolaisia pelkkinä maskotteina (2012, 50). Maskotin rooliin valikoituu usein assimiloitunut siirtolainen, joka edustaa *hyviä pahiksia*. *Hyvä pahis* muistuttaa eniten suomalaisia ja omaa siksi stereotyyppisistä *pahoista pahiksista* poiketen myös yksilöllisiä piirteitä (Vuorinen 2005, 248).

3.6 Monikulttuurisuus suomalaisessa kulttuurikentässä

Tämä alaluku on hieman irrallinen osa opinnäytetyötä. Koen sen kuitenkin alan kehittämisen kannalta olennaiseksi. Kotouttamislainsäädäntö ei velvoita kulttuuripolitiikkaa sen kummemmin kunnallisella kuin valtakunnallisellakaan tasolla osallistumaan talkoisiin. Lain välillinen ohjausvaikutus on kuitenkin ilmeinen ja näkyy kulttuuripoliittisessa tavoitteenasettelussa. Kulttuurikentä tulisi entistä paremmin huomioida oma roolinsa ja mahdollisuutensa monikulttuurisuuskysymyksessä.

Taiteen- ja kulttuurin kentän toimijat mieltävät usein alansa toiminnan sisäsyntyisesti suvaitsevaiseksi, edistykselliseksi ja kansainväliseksi. He eivät osaa ottaa vastaan kritiikkiä aiheesta ja se puolestaan vähentää alan muutosvalmiutta. (Saukkonen 2010, 44.) Juuri sitä muutosvalmiutta kuitenkin kaivataan kulttuurikentältä, sillä kulttuurikentän tehtäviin kuuluu monikulttuuriseen ja globaaliseen muutokseen sopeutumisen ja valmistautumisen helpottaminen. Ymmärrettävistä syistä Abu-Hanna myös korostaa siirtolaisten osuuden merkitystä onnistumisen kannalta. Muuttaakseen kulttuurikentällä vallitsevia asenteita ja toimintatapoja sinne kaivataan enemmän siirtolaistaustaisia toimijoita. (Abu-Hanna 2012, 59; Saukkonen 2010, 115-116.)

Suomalainen kulttuurikenttä ei ole ollut mikään sulatusuuni jossa eri kulttuurit yhdis-tyvät toisiinsa muodostaen uusia. Monikulttuurisuuden tuntomerkit täytyvät, kun lisä-tään oman maan mansikoihin ripaus muun maan mustikkaa. Etnisyys on säilyttänyt eksoottisen asemansa etäisenä vastapainona suomalaiselle kulttuurille. (Löytty 2008, 133.) Eksoottinen toimii myös kiertoilmaisuna kehittymättömälle (Abu-Hanna 2012, 140). Käsitteiden avulla pyritään erottamaan kulttuurit toisistaan. Jos jäsen-nystavat on jo lähtökohtaisesti toiseuttavia voi olla vaikea löytää kulttuureita yhdistäviä piirteitä. (Löytty 2008, 133.)

Löytty (2008, 98) kirjoittaa siitä kuinka stereotypiosta on syntynyt erilaisia fiktiivisiä hahmoja. Näitä hahmoja usein puolustellaan juuri sillä, että ne ovat fiktiivisiä eikä kukaan siksi voi ottaa niitä tosissaan saati loukkaantua niiden olemassa olost. Ste-reotyypin luomiseen soveltuu parhaiten mahdollisimman vieras kohde (Vuorinen 2005, 248). Stereotypiden avulla voidaan monimutkainen muuntaa yksinkertaiseksi (Löytty 2008, 95-96). Kulttuurissamme vaikuttavat abstraktiot ottavat myös fyysisiä ja materiaalisia muotoja, kun stereotypiaan kohdistettu väkivalta osuu oikeaan ihmiseen. Fiktiivisillä teoksilla on vaikutusta siihen miten maailma koetaan. (mt., 98.) Vi-holliskuvatkin perustuvat stereotypioihin (Vuorinen 2005, 248).

Televisiolla on todettu olevan merkittävä vaikutus siihen miten maahanmuuttajat ko-toutuvat Suomeen ja kokevat osallisuutta. Media on merkittävä yhteenkuuluvuuden ja identifikaatioiden tuottaja mutta sen avulla voidaan myös toiseuttaa ja sulkea ihmisiä ulkopuolelle. (Maasilta 2010, 14.) Olen itse huomannut siirtolaisista ja vähemmistöis-tä luotujen stereotyyppien lisääntyneen suomalaisissa televisio-ohjelmissa. Suositus-sa perheohjelmassa Putouksessa on nähty sekä stereotyyppisiä hahmoja että kuultu stereotyyppisiä vitsejä.

Stereotypioita on viljelty muissakin koko perheen viihdeohjelmissa. Hassunhauskat ja harmittoman oloiset sketsihahmot ja vitsit ovat todella fiktiivisiä, mutta minkä mieliku-van ne antaa lapselle joka ei koskaan ole tavannut siirtolaista? En lähde arvottamaan asiaa sen enempää, mutta mahdollista ja jopa todennäköistä on, että sketsihahmot antavat ainoan kuvan muun maalaisista ihmisistä. Siinä valossa sketsihahmot saa-vaat täysin uuden merkityksen. Fiktiivisten hahmojen kautta esitetyille stereotypioille

voi olla vaikea asettaa rajoja, jolloin hauska harmiton hahmo vahvistaessaan ja luodessaan uusia ennakkoluuloja helposti muuttuu jopa rassistiseksi.

4. MENETELMÄT

Opinnäytetyöni tutkii ensisijaisesti ideologisen konseptin osaksi muodostunutta toimintamallia ja sen mahdollisuuksia toimia universalistisen kotoutumisen työvälineenä. Lähestymistapani on hermeneuttis-fenomenologinen, tutkiessani ilmiöitä ja ihmisten toimintaa limittäin. Kvalitatiiviset tutkimukset saatetaan mieltää pelkiksi tapaututkimuksiksi, joiden uskotaan rajoittuvan tutkimuskohteeksi valittuihin yksiköihin (Räsänen 2005, 87). Itse en koe sitä ongelmalliseksi vaikka tutkimuskohteena on pilottihanke jonka on tarkoitus olla mahdollisimman hyvin siirrettävissä kontekstista toiseen. Siirtyminen teoriasta käytäntöön toteutui kolmen luovan kulttuurityöpajan muodossa Turun Tyttöjen Talolla. Kulttuurityöpajat muodostavat tutkimusaineiston, jonka avulla pyrin selvittämään konseptin käytännön toimivuutta.

Käsittelen tutkimuksessani paljon empiiristä tietoa sillä käsittelemäni aihe nojaa hyvin pitkälle ihmisten subjektiivisiin kokemuksiin ja niiden seurauksiin. Tutkimustiedon ja tilastojen lisäksi olen lähteissä suosinut kokemuspohjaista tietoa. Kolmen yhteensä noin 25 tuntia kestäneen työpajan muodostama aineisto on mittava. Avoimuuden kuuluessa kvalitatiivisen tutkimuksen keskeisiin periaatteisiin (mt., 94), pyrin kuitenkin avaamaan sitä mahdollisimmat kattavasti. Haluan tarjota lukijalle mahdollisuuden seurata päättelyäni (mt., 99).

4.1 Havainnointi

Havainnoimalla on mahdollisuus selvittää miten ihmiset käyttäytyvät luonnollisessa toimintaympäristössä. Itse käytin havainnointia kyselyjen täydentäjänä. Havainnointi kyselyn täydentäjänä tarjosi mahdollisuuden selvittää onko ihmisten vastaukset suhteessa heidän toimintaansa. Havainnointi tuntui hyvältä vaihtoehdolta kehitystehtäväni perustuessa ihmisten väliseen vuorovaikutukseen. Toinen merkittävä syy käyt-

tää havainnointia menetelmänä oli tieto siitä, että työpajoihin osallistuvien joukossa todennäköisesti olisi huonosti suomea puhuvia joille kirjalliseen kyselyyn vastaaminen voisi olla haastavaa (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2009, 103.)

Havainnoijan roolissa pyrin pysyttelemään taka-alalla, herättämättä liikaa huomiota. Tämä ei kuitenkaan aina täysin sopinut yhteen tuottajan roolin kanssa. Jouduin välillä puuttumaan toiminnan kulkuun jolloin täysin objektiivisen taustalta seuraavan havainnoijan rooli murtui ainakin hetkellisesti. Vaikka videointi on suotavaa (mt., 104) valitsin jättää videokameran pois. Pelkäsin kameran läsnäolon vaikuttavan liikaa osallistujien ja ohjaajien toimintaan. Kirjasin muistiinpanoja joko tietokoneelle tai paperille. Tämä luonnollisesti asetti rajat havainnoinnin yksityiskohtaisuudelle. Käyttämäni menetelmä antoi mahdollisuuden palata vain omiin muistiinpanoihin, jolloin kaikki mikä minulta havainnointihetkellä on mennyt ohi on myös jäänyt huomioimatta. Sain toki ohjaajilta ja henkilökunnalta joitakin huomioita jälkikäteen, mutta ensisijaisesti olin oman huomiokykyäni ja muistiinpanojen varassa.

4.2 Kyselyt

Alkuperäinen suunnitelma oli jakaa jokaiselle osallistujalle ja ohjaajalle yksi kysely ennen pajaa ja toinen pajan jälkeen. Kahden kyselyn taktiikalla olisin pyrkinyt selvittämään vastaajien asenteiden kehitystä. Nuorten kanssa työskenneltyäni huomasin, ettei heidän kärsivällisyys ja keskittyminen välttämättä riittäisi vastaamaan kahteen massiiviseen kyselyyn. Seuraava vaihe oli siirtyminen yhden kyselyn taktiikkaan, jossa samaa kyselyä käytettäisi jokaisessa työpajassa. Lopulta vähäiset osallistujamäärät ajoivat anonymiteetin säilyttämisen vuoksi, tuottamaan kolme erilaista kyselyä. Kysely on helpoin ja nopein (mt., 108) tapa saada mahdollisimman rehellisiä vastauksia, jos sen saa tehdä nimettömänä.

Jokaiselle pajaan osallistuneelle jaettiin kyselylomake. Kannustin osallistujia vastaamaan mahdollisimman rehellisesti selittämällä heille, että juuri parannusehdotuksista ja kritiikistä voisi olla eniten hyötyä konseptin kehittymisen kannalta. Poistin joistakin kyselyistä erityisesti vastaajan henkilöllisyyteen liittyviä kysymyksiä. Siitä huolimatta

en koe, että kyselyt olisivat olleet täysin anonyymejä. Pienen osallistujamäärän vuoksi oli melko helppoa yhdistää vastauslomakkeet vastaajiin.

Joutuessani muuttaa ja muokata kyselyitä viime hetkellä, niiden tiedonhankinnallinen merkitys väheni. Näin jälkikäteen en myöskään näe, että kyselyillä voisi näin lyhyellä aikavälillä saada riittävän luotettavaa tietoa konseptin toimivuudesta. Havainnointi nousikin kyselyitä merkittävämpään asemaan.

4.3 Palautekeskustelut

Pajojen ohjaajien kanssa kävimme valmiin kyselylomakkeen sijaan vapaamuotoisesti läpi kunkin ohjaamat pajat. Aluksi oli tarkoitus antaa heille kyselylomake, mutta en kokenut sitä tarpeelliseksi kun olimme kattavasti käyneet läpi päivien tapahtumat. Annoin heille kuitenkin mahdollisuuden antaa palautetta vielä jälkikäteenkin. Halusin varmistaa, että he olivat edelleen samaa mieltä. Sain molemmilta vastauksen sähköpostitse. Kävin myös erinäisiä palautekeskusteluja Turun Tyttöjen Talon henkilökunnan kanssa ja sain siten heidän palautteensa.

5. TYTTÖ, SINÄ OLET AARRE -LUOVA KULTTUURITYÖPAJASARJA

Ideologisen konseptin käytännön työväliseksi muodostunut Tyttö, sinä olet aarre! -luova kulttuurityöpajasarja toteutettiin hiihtolomaviikolla Turun Tyttöjen Talolla. Aikataulu oli sellainen että, maanantaina oli sarjakuvapaja, tiistaina marsipaanipaja ja keskiviikosta perjantaihin mainoselokuvapaja. Pajojen kesto oli viisi tuntia per päivä sisältäen ruokatauon. Kaikki pajat olivat kohderyhmään kuuluville avoimia ja maksuttomia. Pajoissa tarjottiin lisäksi maksuton välipala.

Työpajasarjan markkinointiin oli niukasti aikaa, mutta markkinointi oli olosuhteisiin nähden melko kattavaa. Osallistujia oli todella vaikea saada mukaan. Etenkin siirtolaistyttöjen mukaan saaminen ja toimintaan sitouttaminen oli haastavaa. Yksi selittävä tekijä saattoi olla Turun Tyttöjen Talon sijainti. Suuri osa Turun siirtolaisista asuu lähiöissä kaukana keskustasta.

5.1 Kohderyhmän valikoituminen

Työpajasarjan kohderyhmä valikoitui osittain satunnaisesti. Turun Tyttöjen Talo tapahtumapaikkana vaikutti kohderyhmän koostumukseen enemmän kuin omat valinnat. Alusta lähtien oli kuitenkin selvää, että kohderyhmänä olisi lapset tai nuoret. Mikään konseptissa ei rajoittanut toimintaa kohdistumaan pelkästään tyttöihin, mutta tapahtumapaikka rajasi sekä osallistujat että ohjaajat naispuolisiin. Tavoiteltu kohderyhmä oli puoliaksi siirtolaisista ja puoliaksi kantaväestöstä koostuva. Siirtolaistyttöjen mukaan saaminen osoittautui kuitenkin yllättävän vaikeaksi vaikka kyseiselle kohderyhmälle markkinoitiin työpajoja huomattavasti muita enemmän.

Toisin kuin olin etukäteen päätellyt, koostui Turun Tyttöjen Talon siirtolaiskävijät enimmäkseen hiljattain Suomeen tulleista tytöistä. Suuri osa heistä opiskeli vasta suomen kieltä ja yritti kotoutua uuteen kotimaahan. Perinteisen kotouttamisen näkökulmasta tilanne olisi ollut ideaalinen, mutta tutkimuksen kannalta se loi yllättävän paljon haasteita. Pidempään Suomessa olleiden siirtolaisten puuttuminen kokonaiskuvasta, oli harmittavaa ryhmien vuorovaikutuksen lisäämisen kannalta. Kaksisuuntaista kotoutumista lähempänä oleva toiminta kuului Turun Tyttöjen Talolla tekemäni harjoittelun kehittämistehtävään ja oli siitä syystä huomioitava myös työpajoissa.

5.2 Turun Tyttöjen Talo toimintaympäristönä

Turun Tyttöjen Talo on 12-28-vuotiaille tytöille ja nuorille naisille suunnattu nuorisotalo. Sen tavoite on tarjota kohderyhmälle tila jossa saa olla oma itsensä. Tavoitteisiin kuuluu myös kävijöiden aikuiseksi kasvamisen sekä itsetunnon tukeminen, sosiaalisten valmiuksien lisääminen ja eri kulttuureista tulevien vuoropuhelun lisääminen. Kaikessa talon toiminnassa pyritään noudattamaan sukupuolisensitiivistä, sosiaalista ja kulttuurillista työtettä. Turun Tyttöjen Talon taustalta löytyy Suomen Settlementiliikeseen kuuluva Auralan Kerhokeskus Ry. (Turun Tyttöjen Talo, 2013.)

Valitsin Turun Tyttöjen Talon toteutuspaikaksi kahdesta pääsystä. Ensimmäinen syy oli, että suoritin eriytyvien suuntautumisopintojen harjoittelun; *tuottaja yhteiskunnallisena toimijana* siellä. Toinen syy oli Turun Tyttöjen Talon ja sen taustaorganisaation

arvot, jotka mielestäni sopivat hyvin yhteen konseptin ideologian kanssa. Paikka jossa jo ennestään tehtiin monikulttuurista työtä, tuntui helposti lähestyttävältä. Kun aikaa oli rajallisesti myös tieto osittain valmiista kohderyhmästä ohjasi valintaa. Turun Tyttöjen Talolta löytyi myös tilat ja rahoitus, työpajojen toteuttamista varten, mikä säästi paljon aikaa.

Turun Tyttöjen Talo paikkavalintana vaikutti siinä mielessä toimintaan, että talolla oli omat säännöt ja toimintaperiaatteet joita oli noudattava myös työpajoissa. Talon henkilökunnan läsnäolo työpajoissa oli turvallisuussyistä ehtona niiden järjestämiselle. Myös pajojen sisällöt muovautuivat pitkälti talon budjettien, tilojen, henkilökunnan ja kävijöiden asettamien ehtojen mukaisesti. Muutoin minulla oli tuottajana melko vapaat kädet.

5.3 Työpajasarjan tavoitteet

Tyttö, sinä olet aarre! -kulttuurin soveltavaan käyttöön perustuva luova kulttuurityöpajasarja, jonka kohderyhmänä oli 12-28-vuotiaat tytöt. Tavoite oli saada paikalle puolet siirtolaisia ja puolet kantaväestöön kuuluvia, kansalliset vähemmistöt mukaan lukien. Sillä otannalla olisin saanut eniten irti tutkimuksesta, mutta tavoite jäi saavuttamatta.

Luovan toiminnan kautta nuorille annettiin mahdollisuus rikkoa normeja ja poiketa kaavasta. Lupa olla erilainen ja siihen rohkaiseminen edesauttaa kokemuspohjaista oppimista ja ymmärrystä. Monikulttuurisuus herättää usein voimakkaita tunteita ja taiteellisessa työskentelyssä tunteilla on keskeinen sija (Liikanen 2010, 33). Juuri sen vuoksi luova kulttuurityöpajatoiminta on tehokas tapa käsittää erilaisuutta ja identiteettiä. Kokemuspohjaisuuden avulla voi ohjata yksilöä kohti moniarvoisempaa kulttuurien arvostusta (Baltzar 2011, 19), sillä voidaan myös edistää yksilön kykyä liittyä yhteisöön (Liikanen 2010, 33). Kaikista näistä asioista on kyse universalistisessa koulututmisessa. Kulttuurin sosiaaliset vaikutukset voidaan rinnastaa *näkymättömään sosiaalipolitiikkaan* (mt.).

Pajat olivat yksittäisiä kokonaisuuksia, jotka nivoutui toisiinsa yhteisen teeman kautta. Teemana oli Suomalaiset kansallisaarteet, joiden avulla tutustuimme suomalaiseen kulttuuriin ja omaan kulttuuri-identiteettiin. Kansallisaarteiden valinnan voi halutessaan tulkita paradoksaaliksi. Osoittamani kritiikki sokeaa kansallismielisyyttä ja kotouttamisen yksipuolisuutta kohtaan yhdistettynä konsensuaalisen kansalliskulttuurin keskiöön nostamiseen, on kieltämättä hieman ristiriitaistainen yhdistelmä. Tässä tapauksessa se oli harkittu valinta. Halusin tuoda kansallisaarteet koko kansan tasolle ja ikään kuin jakaa ne kaiken kansan kesken. Pajan henkeen kuului muutenkin kulttuuristen latausten purkaminen.

Suomalaiset kansallisaarteet toimivat pajoissa ensisijaisesti työkaluna, eikä niinkään itseisarvona. Tavoitteena oli osoittaa, että jokaisella on oma yksilöllinen kulttuuri-identiteetti sekä tapa ymmärtää ja tulkita kansallisaarteita. Kiteytettynä ideani oli todistaa, ettei mikään kansallisaarre ei ole niin pyhä kuin se ihminen joka sitä havainnoi. Oli hän sitten suomalainen, siirtolainen tai jotakin siltä väliltä.

5.4 Sarjakuvapaja

Sarjakuvapajassa suomalaisia kansallisaarteita edustivat Muumit. Aiheena oli perhe, lähiympäristö ja ystävyys, jotka kaikki ovat kulttuuri-identiteetin kannalta merkittäviä taustavaikuttajia. Tove Janssonin luoma Muumiperhe ja muumilaaksossa asustavat hahmot loivat hyvät puitteet käsitellä valittuja aiheita. Pajaa ohjasi taiteen- ja filosofian maisteri Outimaija Hakala, joka tunsu muumihahmot läpikotaisin. Pajaan osallisui neljä tyttöä, joista yksi liittyi seuraan myöhemmin. Kolme heistä kuului kantaväestöön ja yksi ruotsinkieliseen vähemmistöön. Kaikki puhui suomea virheettömästi. Ikähaitari oli 11-25 vuotta. Heidän lisäksi paikalla oli kaksi Turun Tyttöjen Talon henkilökuntaan kuuluvaa, yksi talon siirtolaistaustainen harjoittelija ja minä. Osallistujien vähäisestä määrästä johtuen kaikki paikalla olleet aikuiset otti enemmän tai vähemmän osaa pajan kulkuun.

Seinillä oli mustavalkoisia kuvia muumihahmoista. Pajan alkaessa ilmapiiri oli aavistuksen jännittynyt ja jopa ahdistunut. Osallistujia oli vain kolme ja heistä yksi pyysi

lupaa poistua paikalta etuajassa. Kaikki esittäytyi ja ohjaaja kertoi hieman siitä miten hän päätyi pajan ohjaajaksi, mitä oli opiskellut jne. Ohjaaja kävi läpi erilaisia tapoja tehdä sarjakuvia. Pienen jäänmurtajan avulla tunnelmaa alkoi keventyä ja muuttui luontevammaksi.

Ohjaaja esitteli kaikki seinällä olevat muumihahmot mahdollisimman kattavasti. Samalla hän kävi läpi sarjakuvapirtämisen keinoja ilmaista erilaisia asioita ja antoi vihjeitä symboliikan käyttömahdollisuuksista. Esittelyn jälkeen jokainen kirjoitti paperille kolme luonteenpiirrettä ja muut miettivät yhdessä mitä muumihahmoa henkilö eniten muistuttaa.

Muumihahmojen rooli työpajassa oli ensisijaisesti vauhdittua keskustelua ja tarjota mahdollisuus kertoa omasta elämästään ikään kuin salanimellä. Tuttuihin hahmoihin voisi projisoida erilaisia tunteita ja kokemuksia. Muumilaakso asukkaineen on todella monikulttuurinen paikka jossa kohtaa niin eri puolilta tulevat, kuin erinäköiset ja muotoisetkin hahmot. Muumit ovat niin tärkeä osa Suomalaista kulttuuriperinnettä, että jokainen osallistuja oli tietoinen heidän olemassa olostaan. Suurimmalle osalle muumit olivat todella tuttuja. Nuoremmille ensisijaisesti animaatioiden myötä. Siirtolais-taustainen harjoittelija oli ainoa joka kertoi, ettei tuntenut muumeja hyvin. Hän oli kuullut niistä, mutta tarinoiden sisältö oli täysin vieras. Hänen mielestään olisi ollut kiva avata tarinaa ja Muumien maailmaa paremmin, vaikka videoklipin avulla.

Yksilölle joka ei tuntenut muumeja, osallistuminen oli hieman haastavaa. Ulkopuolisuuden tunne nousi pintaan. Se osoittaa kuinka keskeisessä asemassa kansallisen kulttuuriperinteen tuntemus on kotoutumisessa. Voidakseen kokea kuuluvansa joukkoon ja kyetäkseen osallistumaan täysivaltaisesti keskusteluihin, tulee tuntea asiat joista keskustellaan.

Tytöt jaettiin kahteen ryhmään ja he saivat tehtäväkseen piirtää paikan, kulkuneuvon ja muumihahmon. Piirrustusten valmistuttua he pääsivät arvailemaan mitä muiden piirtämät kuvat edustivat. Tehtävän tarkoitus oli sijoittaa tutut muumihahmot vieraisiin konteksteihin ja sitä kautta päästä keskustelemaan toiseuden tunteista. Ohjeet olivat selkeästi puutteelliset kun alkuperäinen ajatus jäi täysin toteutumatta. Tytöt piirsivät

vuoriston ja kesämökin paikaksi, josta oli melko haasteellista lähteä vetämään aasin-siltaa toiseusdiskursseihin. Paikat olivat siinä määrin neutraaleja.

Ohjaaja kävi läpi sarjakuvatekniikkaa. Neljäs osallistuja saapui paikalle ja jokainen alkoi piirtämään omaa sarjakuvaansa. Piirtämisen aikana oli hiljaista. Kaikki keskittyi omaan tekemiseen, eikä keskustelua aiheista syntynyt. Lopuksi kävimme läpi kaikkien sarjakuvat ja keskustelimme lyhyesti niiden merkityksistä. Keskustelu jäi melko pintapuoliseksi, enkä halunnut keinotekoisesti viedä sitä syvemmälle.

5.5 Arvio sarjakuvapajan toimivuudesta

Muumihahmot loivat hyvän perustan keskustella laajasti monikulttuurisuudesta. Näin pienellä ryhmällä keskustelu ei aivan ottanut siinä määrin tuulta purjeisiin kuin mitä olin toivonut ja odottanut. Vasta tuntia ennen pajan päättymistä tunnelma alkoi olla siinä määrin rento, että pientä keskustelua syntyi. Hahmojen kautta oli helppoa keskustella sellaisistakin aiheista joista ei muuten välttämättä tulisi keskustelua; yksinäisyys, homo- ja transseksuaalisuus ja toiseus. Keskustelu jäi kuitenkin verrattain vähäiseksi.

Sarjakuva taiteen muotona ei mielestäni ollut kaikkein toimivin valinta konseptin toimivuuden testaamiseen. Se veti vähiten osallistujia ja synnytti vähiten vuorovaikutustilanteita. Valitsin sarjakuvan yhdeksi muodoksi sen tarjotessa tilaisuuden myös non-verbaaliseen ilmaisuun. Sarjakuvan avulla voi kertoa tarinoita kielitaidosta riippumatta. Vähäisten materiaalikustannusten ansiosta sarjakuvia voi piirtää pienemmälläkin budjetilla. Universalistisen palvelun tulee olla sen hintainen, että se on mahdollista toteuttaa laajassa mittakaavassa.

Viisi tuntia ei mielestäni ollut riittävän pitkä aika. Toisaalta sitoutuminen viideksi tunniksi oli osalta liikaa vaadittu, mikä näkyi ilmoittautuneiden poisjäämisinä. Tämä vuorostaan puhuu sen puolesta, että nuoria olisi ollut vaikea saada lomalla sitoutumaan viittä tuntia pidemmäksi ajaksi ohjattuun toimintaan. Epäilen myös markkinoinnin aikana saamieni palautteiden vuoksi, että moni koki sarjakuvapajan liian haastavana ja epäili omien piirrustustaitojen olevan riittämättömät. Korostamalla markkinoinnissa

piirrustustaitojen vähäistä merkitystä osallistumisen kannalta, olisi mahdollisesti voinut kitkeä muodostuneita ennakkoluuloja.

Yleistunnelma sarjakuvapajan päätöshetkillä oli positiivinen. Osallistujat kommentoivat pajaa ryhmätilanteessa;

Alkuun tuntui haastavalta (tyttö 1).

Jännitti tulla, mut nyt ei jännitä enää (tyttö 2).

Pienempi porukka oli ihan kiva. (tyttö 2).

Kyselyistä ilmeni, että ryhmän koko jakoi mielipiteitä. Yksi osallistujista olisi toivonut enemmän osallistujia kun taas toinen kuvaili pientä ryhmää *ihanaksi*. Kaikki osallistujat olivat yksimielisiä sitä, että paja oli *melko hyvä*. Kaikkien osallistujien mielestä luova kulttuuripajatoiminta oli hyvä tapa oppia uutta. Kysymys oli aseteltu johdattelevaan muotoon. Jokainen myös kertoi oppineensa jotakin uutta päivän aikana. Kaksi vastaajista haluaisi osallistua luovaan kulttuuripajatoimintaan uudestaan, kaksi ei osannut sanoa.

Sarjakuvapaja ei toiminut täysin suunnitelmien mukaisesti. Lopputulos oli varmasti monen sattuman summa, eikä mitään yksiselitteistä syytä voi suoralta kädeltä osoittaa. Itse koin ilmoittautuneiden vähäisen määrän ongelmalliseksi. Työpajan aikana paikalla oli enemmän henkilökuntaa kuin nuoria. Lisäksi osallistujilla oli tiedossa, että toimintaa havainnoidaan. Tilanne loi oman näkemykseni mukaan jännitteitä. Osallistujamäärään nähden massiivinen valvonta saattoi pidätellä osallistujia rentoutumasta ja avautumasta. Jos osallistujia olisi ollut enemmän, fokus ei olisi samalla tavalla osunut yksittäisiin osallistujiin.

Toimimattomuus johtui osittain omasta kokemattomuudesta. En osannut suunnitella tehtäviä riittävän selkeään muotoon, jolloin lopputulos ei myöskään ollut sitä mitä odotin. Ohjeistuksessa olisi pitänyt selkeämmin ilmaista mitä kaikkea sarjakuvien tulisi sisältää. Toisaalta pelkäsin luovuuden kärsivän jos ohjeita olisi liikaa. Sarjakuvan tarjoamat non-verbaalisen ilmaisun tarjoamat mahdollisuudet osoittautui toimivaksi.

Etenkin siirtolaisten osalta uskon sarjakuvan tuovan hyvät mahdollisuudet itseilmaisuuksiin ja erilaisten asioiden käsittelyyn.

5.6 Marsipaanityöpaja

Tässä työpajassa suomalaisia kansallisaarteita edusti Suomen Leijona. Aiheena oli juuret ja niiden merkitys. Osallistujia oli kymmenen joista nuorin oli 11-vuotias ja vanhin 18-vuotias. Neljä osallistujista tuli pajaan Turun Tyttöjen Talon Varissuolla järjestämän päiväleirin kautta. Kaksi osallistujista ilmoitti olevansa siirtolaistaustaisia.

Päädyin marsipaanityöpajaan aluksi suunnittelemani graffiti työpajan järjestämisen osoittautuessa liian monimutkaiseksi. Turun Tyttöjen Talon kävijät olivat myös talon teettämässä kyselyissä ilmaisseet kiinnostuksen erityisesti leipomista kohtaan ja marsipaanit sijoittuivat jokseenkin samaan sarjaan. Marsipaanista on helppo muokata erilaisia kuvioita ja se soveltui hyvin myös vaakunoiden tekoon, joka oli pajan tehtävä. Jokaisen oli tarkoitus tehdä oma vaakuna joka edustaisi tekijän omaa henkilökohtaista kulttuuri-identiteettiä. Tässäkään pajassa en halunnut asettaa liikaa ehtoja toteutustavalle, vaan luovasta toiminnasta luovuus oli keskiössä.

Ajatus omasta vaakunasta oli melko yksinkertainen. Vaakunan avulla oli tarkoitus tuoda esille itselleen tärkeitä asioita jotka liittyi omiin juuriin. Näin ollen lopputulos voisi edustaa yhtä monenlaisia asioita kuin yksilökin. Omien juurien esilletuominen luovalla tavalla vaikutti helpolta ja itsestään selvältä tehtävältä. Olin miettinyt päässäni miltä oma vaakunani voisi näyttää ja luonut selkeän mielikuvan asiasta. Nuorten käsitys juurista ja heidän lähestymistapa tehtävään, poikkesi melko radikaalisti omasta ajatuksestani.

Varissuon päiväleirillä toiminut teatteri-ilmaisun ohjaaja veti intensiivisen ryhmäytymisen jossa liikuttiin ja käytettiin ääntä. Kaikki osallistui yllättävän aktiivisesti, rohkeutta vaativaan harjoitukseen. Erityisesti huomioni kiinnityi Varissuon päiväleirille osallistuneiden tyttöjen positiivisen innostuneisiin asenteisiin. Huomioni kiinnittyessä heidän toimintaansa ryhmänä, joka antoi tutkimukselleni huomattavaa lisäarvoa, haluan käsitellä heitä tässä työssä ryhmänä. Käsittelen heitä myös tarvittaessa yksilöinä. Tar-

koitukseni ei ole yleistää, vaan avata ryhmädynamiikan merkitystä tilanteessa jossa on mahdollisuudet universalistisen kotoutumisen lisäksi kaksisuuntaiseen kotoutumiseen. Tekstin sujuvuuden vuoksi käytän Varissuon päiväleirin osallistujista koostuvasta nelihenkisestä ryhmästä, jatkossa nimeä *Vakken tytöt*.

Vakken tytöt olivat viettäneet jo yhden päivän yhdessä ja olivat kaikki saman koulun oppilaita, eli todenäköisesti ennestään toisilleen tuttuja. He edustivat minun näemykseni mukaan jonkinlaista monikulttuurisuuden luomaa nuorison alueellista subkulttuuria. Vakken tytöt tunsivat harjoituksen ennestään ja kuuluivat siinä mielessä ryhmänä *sisäpiiriin*, jonka ulkopuolelle jäi muut. Samalla he kuuluivat muiden osallistujien näkökulmasta toisiin, heidän tullessaan ryhmänä muualta. Suomalaistutkimus osoittaa, että monikulttuurisen taustan omaavat nuoret pyrkivät erottautumaan valtaväestöstä puhetyylillään ja luomalla kohtalotoveruutta muiden enemmistöstä poikkeavien kanssa (Mähönen ym. 2013, 256). Myös oma havaintoni tukee tutkimustulosta. Tulkitsin tilanteen juuri samalla tavalla. He erottuivat muusta ryhmästä myös osittain ulkonäöllään ja käytöksellään, jonka epäilen muodostuneen samalla tavoin kuin puhetyylin.

Jatkoimme muuhun ryhmäytymiseen. Sarjakuvapajan virheistä viisastuneena osasin antaa selkeämmät ohjeet ryhmätehtäviin. Osallistujat jaettiin kahteen ryhmään ja he saivat nostaa arpalipukkeita joissa oli jokin maa. Ryhmien jakaminen tapahtu siten, että joka toinen oli ykkönen ja kakkonen. Jakovaiheessa Vakken tytöt hieman hättääntyneinä vaihtelivat paikkoja päästäkseen samaan ryhmään. Muut osallistujat tyytyivät kohtaloihinsa, eivätkä näyttäneet piittaavan siitä kenen kanssa olisi samassa ryhmässä. Vakken tytöt päätyi pareittain kahteen eri joukkueeseen. Ryhmien piti yhdessä tehdä muovailuvahasta erilaisia vihjeitä jonka perusteella toinen ryhmä pääsisi arvaamaan mikä maa on kyseessä. Tehtävän tarkoitus oli kehittää osallistujien kykyä hyödyntää tietojaan luovasti ja mahdollisesti tunnistaa yhteiset stereotyyppiat.

Painotin vielä useampaan kertaan ryhmätoiminnan merkitystä. Molemmat ryhmät alkoivat muovailemaan samaan aikaan. Vakken tytöt jäivät tai jättäytyivät tekemisen ulkopuolelle. Tulkitsin tilanteen vapaaehtoisena jättäytymisenä. He hakivat toisistaan

turvaa ja pakenivat siten osallistumattomuutta. En huomannut, että muut olisi yrittäneet saada heitä mukaan.

Meillä oli monikulttuurinen ryhmä, mutta kulttuurit eivät kohdanneet toisiaan vaan pysyttelivät omissa oloissaan. Vasta tehtävän viime hetkillä Vakken tytötkin pääsivät kiinni tekemiseen. Vaikka aika oli rajallinen, halusin ehdottomasti viedä läpi toisen kierroksen. Siinä oli jo huomattava ero aktiivisuuden suhteen, mutta kommunikaatio ryhmän kesken ei ollut vielä toimivaa, vaan Vakken tytöt muovailivat iloisesti pareitain. Muovailuvahasta tehdyissä vihjeissä oli havaittavissa paljon stereotyyppioita, toisaalta yksikään niistä ei ollut ilmeisen negatiivinen. Jokaisesta maasta löytyi riittävästi tietoa ja luovuuttakin oli siinä määrin, että vihjeitä tuli paljon. Tässä vaiheessa olin niin keskittynyt ryhmädynamiikan käännteisiin, etten ehtinyt liioin keskustella stereotyyppioista. Keskustelimme kuitenkin lyhyesti siitä, mitä tytöt olivat muovailleet ja mistä saivat ideat.

Ryhmätehtävien jälkeen kerroin tiiviisti heraldiikasta. Yritin saada paikalle heraldikkaa kertomaan vaakunoista, mutta Tyttöjen Talon sääntöjen mukaan talolle voi tulla vain naisia, eikä naispuolisia heraldikkoja löytynyt meidän aikataululla. Kun huomasin osan kiinnostuksenkohteen siirtyneen jo auttamattomasti muihin asioihin pyrin päättämään oman osuuteni ja heittämään pallon osallistujille itselleen. Ilmoitin heille, että lisätietoja voi tulla etsimään ja katsomaan tietokoneelta. Kukaan ei tullut. Marsiipaaneivonta alkoi Turun Tyttöjen Talon ohjaajan johdolla. Jokaisella oli omat marsiipaanit käytössä. Kaikille jaettiin yksi pala jokaista väriä ja kehoitettiin harrastamaan vaihtokauppaa jos halusivat enemmän tiettyä väriä. Marsiipaaneja olisi ollut niin paljon, ettei vaihtokauppaa todellisuudessa olisi tarvinnut käydä. Halusin kuitenkin edistää ryhmän välistä kommunikaatiota ja toimintaa tarjoamalla heille sellaisen mahdollisuuden. Kukaan ei tietääkseni harjoittanut vaihtokauppaa vaan tyytyi omiin marsiipaaneihin.

Vakken tytöt osoittivat omaa ryhmäkuuluvuuttaan muun muassa sisäpiirihuumorin avulla. Se tapahtui niin kovaäänisesti, että sen taroitus oli pikemmin tiedottaa muita kuin kommunikoida ryhmän kesken. Tunnelma pajassa oli positiivisen innostunut. Jokainen sai aikaan vähintään yhden vaakunan. Lopuksi jokainen pääsi esittelemään omansa. Juuriteema ei näkynyt kovin monessa vaakunassa, osassa hieman etäises-

ti. Yhdessä vaakunassa ruusut edustivat perheenjäseniä, toisessa oli isoäidin suosikkikukkia, kolmannessa tekijän horoskooppimerkki. Vain yhdessä vaakunassa oli tekijän juuriin ja alkuperämaahan suoraan viittaava aihe. Kaikki eivät halunneet paljastaa omasta aiheestaan yksityiskohtia.

5.7 Arvio marsipaanityöpajan toimivuudesta

Paja oli jo osallistujamäärältään sarjakuvapajaan nähden huomattavasti onnistuneempi, vaikka ilmoittautuneista lähes puolet jätti tulematta. Marsipaani-pajassa monikulttuurisuus esiintyi ensisijaisesti eri kulttuureista tulevien yksilöiden muodossa eikä niinkään tehtävien tai varsinaisen keskustelun tuloksena. Näin jälkikäteen voi todeta, että olisi ollut aiheellista lisätä kyselyyn kysymys ryhmän monikulttuurisuuden merkityksestä. Toisaalta yksitoistavuotiaan voi olla vaikea vastata siihen. Asian esiin ottaminen pajassa ei tullut sillä hetkellä mieleen.

Itse marsipaani-vaakunoissa juuriteema jäi melko pinnalliseksi. Muutamia poikkeuksia lukuunottamatta vaakunat eivät edustaneet sukuja, perheitä tai kotimaita, vaan lähinnä mielikuvitusta. Ohjattu muovailuvahatehtävä tarjosi enemmän virikkeitä monikulttuurisuuskeskustelulle kuin vaakunat. Toisaalta itse keskustelu ei ollut lähellekään niin arvokas kuin se vuoropuhelu joka tässä pajassa syntyi. Olkoon se sitten non-verbaalinen ja enemmän vuorovaikutukseen kuin vuoropuheluun nojaava, niin joka tapauksessa arvokas.

Tuottajan ominaisuudessa minun olisi pitänyt strukturoida paja tarkemmin. Paja oli ehkä jopa liian luova. Toisaalta en halunnut tehdä pajasta liian koulumaista kun kyse oli hiihtolomasta. Mutta tulevaisuutta ajatellen vaakunoiden tekemisen ohjeisiin tulisi panostaa enemmän. Vaakunat olisi esim. voinut rajata käsittelemään juuria ilmoittamalla mitä tietoa niihin tulisi sisällyttää.

Kyselyyn vastanneista seitsemän mielestä marsipaani-paja oli todella hyvä ja kahden mielestä melko hyvä. Suurin osa vastaajista oli sitä mieltä, että pajassa parasta oli tekeminen. Kaikki olivat halukkaita jatkossa osallistumaan vastaavanlaiseen toimintaan. Marsipaani-paja oli sisällöltään kaikkein kevein ja helposti lähestyttävvin, samalla

myös suosituin. Matalassa kynnyksessä oli se hyvä puoli, että sillä sai houkuteltua ihmisiä paikalle. Vaikka itse näin marsipaanipajan kulttuurituotannollisesta näkökulmasta kaikkein vähiten antavana, nuoret kokivat sen mukavaksi ja antoisaksi.

5.8 Mainoselokuvapaja

Mainoselokuvapajan kansallisaarteena oli Elovena tyttö ja aiheena kauneusihanteet. Osallistujia oli yhteensä kuusi ja heistä kaksi oli siirtolaistaustaisia. Ikähaitari oli 13-23-vuotta. Mainoselokuvapaja oli kolmipäiväinen.

Mainoselokuvapajassa halusin lähestyä kauneusihanteita ja kannustaa osallistujat kyseenalaistamaan nykyiset kauneusihanteet monesta eri näkökulmasta. Elovena-tyttö toimi hyvänä esimerkkinä perinteisestä suomalaisesta kauneusihanteesta. Monikulttuuristuvassa Suomessa on hyvä pohtia onko perusteltua, että vaalea Elovena-tyttö edelleen edustaa suomalaista kauneusideaalia. Elovena-tyttö on stereotypia suomalaisesta naisesta, eikä kaikki kantasuomalaisetkaan voi siihen samastua. Siksi se oli perusteltu valinta pajan kansallisaarteeksi. Elovena oli myös kiinnostava siinä mielessä, että sitä oli jo entuudestaan muokattu. Huvudstadsbladetin mainoksen Musta Elovena-tyttö aiheutti melkoisen kohun ja jouduttiin lopulta hyllyttämään. Pajassa käsiteltiin ihanteita ja toiseutta monipuolisesti.

Mainoselokuvapajaa ohjasi Jenni Koski, filosofian maisteri ja PhD Creative media by practice. Pajan käynnistäminen ei tahtonut onnistua kun osallistujia odoteltiin paikalle ja osa poistui kesken paikalta. Vaihtuvuus oli sitä luokkaa, etten tee siitä sen kummempaa selvitystä. Ensimmäisenä päivänä ohjaaja näytti erilaista kuvamateriaalia ja teetätti muutaman tehtävän liittyen kauneusihanteisiin. Keskustelu oli syvällistä ja käsitelimme melko raskaitakin aiheita kuten; syömishäiriöt ja koulukiusaaminen. Keskustelu oli ajoittain minun ja ohjaajan puolesta melko provosoivaa mutta kaikki osallistui siihen. Halusimme ravistella nuoria jotta he uskaltaisi miettiä asioita uudella tavalla. Mietimme yhdessä minkälaista mainoselokuvaa haluttaisi tehdä. Minkälaisia arvoja voisi mainostaa.

Kävimme läpi stereotyyppiä rekvisiittana oli suukkorasia. Keskustelimme siitä miksi suukkorasian hahmoista ei haluta luopua samalla kun Musta Elovena-tyttö koetaan miltei loukkaavana. Pohdimme Musta-Pekka-pelin tarkoitusta ja sitä minkälaisia merkityksiä sillä on stereotyyppien vahvistajana. Peli jossa poikkeavasta hahmosta tulee alati hankkiutua eroon, tai muuten häviää. Samastuminen Mustaan Pekkaan voi olla suomalaiselle teinitytölle haastavaa. Selkiyttääkseni pelin hengen pyysin kuvittelemaan Musta-Pekan tilalle Mongoloidi-Monan. Kerroin sen olivan hyvin epäkorrekti tapa puhua downin syndrooma nimisen kehitysvamman omaavista henkilöistä. Kun suomalainen Mongoloidi-Mona oli se josta piti hankkiutua eroon, ilmeet vakavoitui ja viesti tuntui uponneen.

Toisena pajapäivänä maskeeraaja oli paikalla ja tytöt saivat itse miettiä minkälaisen maskin haluavat. Samana päivänä myös kuvattiin. Tytöt kokeilivat erilaisissa tehtävissä toimimista; näyttelijänä, ohjaajana ja kuvaajana. He päätyivät kuvaamaan mainoselokuvan jossa tavoiteltiin monenlaisia jopa absurdeja kauneusihanteita. Tumma halusi olla vaalea, tyttö halusi olla poika ja perinteinen laihuuden tavoittelu. Lopulta tultiin siihen tulokseen, että voi olla kaunis sellaisena kuin on. Kolmantena päivänä kuvattiin vielä joitakin puuttuvia osia ja editoitiin elokuva valmiiseen muotoon.

Prosessin aikana tytöt pääsivät kohtaamaan monenlaisia asioita, niiden joukossa omia ja muiden ennakkoluuloja. Keskustelu oli todella avointa ja tässä pajassa kulttuurit aidosti keskusteli keskenään. Puhuimme erään Keski-Aasian maan kulttuurista ja kauneusihanteista ja siitä miltä tuntuu tulla islamilaisesta maasta Suomeen jossa on erilainen pukeutumistyyli ja kauneusihanteet. Huivin merkityksestä, käyttäjän mahdollisesta leimautumisesta ja kokemasta toiseuden tunteesta.

5.9 Mainoselokuvapajan toimivuuden arviointi

Tämä paja herätti eniten keskustelua ja antoi tilaa monenlaisten arvojen pohdintaan. Formaatti tuntui kuitenkin olevan liian raskas osalle ilmoittautuneista, eikä kaikki olleet valmiita sitoutumaan kolmipäiväiseen projektiin muiden kanssa. Tämä näkyi poissaoloina ja suoranaishana ihmiskatona. Lopulta kolmen tytön verrattaen tiivis

ryhmä sai aikaiseksi elokuvan. Sitoutumisen kannalta haastava projekti oli henkisesti raskas toteuttaa. Se vaatii valtavan määrän motivaatiota ennen kaikkea osallistujilta ja tahtoa ohjaajalta.

Mainoselokuvapaja sai Tyttöjen Talon henkilökunnalta kritiikkiä osakseen. Tasoja pidettiin liian vaativana ja toimintaa liian staattisena ja teoriapainotteisena. Osallistujilta tuli kuitenkin positiivista palautetta. Asteikolla 1-10 kaksi vastaajista ilmoitti pajan olevan 7 ja kaksi 10. Loput jättivät pajan kesken eivätkä vastanneet kyselyyn. Suurimmalla osalla oli myös ollut hauskaa.

Mainoselokuvapaja toimi loistavana foorumina asioiden käsittelemiselle. Kritiikistä huolimatta pääsimme asioissa pintaa syvemmälle ja osallistujat oppivat kokemuksesta. Vaikka teoriaosuus oli laajempi kuin muissa pajoissa, oli toiminta hyvin käytännönläheistä ja luovaa. Tässä pajassa osallistuja todella pääsi kokeilemaan siipiään luovan toiminnan parissa.

6. JOHTOPÄÄTÖKSET

Hiihtolomaviikko ei näin jälkikäteen ollut lainkaan hyvä vaihtoehto ajankohdaksi. Toisaalta valinnan varaa ei juuri ollut. Monella Tyttöjen Talon vakikävijällä oli muita suunnitelmia ja näin valmiiksi kohderyhmäksi luokittelemani ryhmä ei ollutkaan enää itsestään selvä. Kovasta markkinoinnista huolimatta oli haastavaa saada paikalle osallistujia. Pajoihin osallistumisen edellytyksenä oli etukäteen ilmoittautuminen. Ilmoittautuneiden ja osallistuneiden määrä poikkesi lopulta kaikissa työpajoissa radikaalisti toisistaan.

Universalismin ideologia toteutui pajoissa siinä määrin, että osallistujat oli pelkkien siirtolaisten sijaan enimmäkseen suomalaisia. Turun Tyttöjen Talo paikkana eliminoi mahdollisuuden sekaryhmiin. Turun Tyttöjen Talo voidaan myös luokitella kohderyhmältään enemmän marginaaliseksi kuin valtavirtaiseksi. Talon tuomiin erityismääräyksiin en voinut vaikuttaa ja hyväksyin ne valitessani sen toteutumispaijaksi.

Työpajojen jälkeen minulle jäi hieman epävarma olo projektin onnistumisen kannalta. Käydessäni läpi aineistoa olen kuitenkin tullut siihen tulokseen, että työpajasarjalla on hyvät mahdollisuudet saavuttaa sille asetetut haasteet. Luova kulttuuritoiminta tarjosi lähes rajattomat mahdollisuudet käsitellä diversiteettiä. Tällä kertaa en vielä onnistunut hyödyntämään niistä puoliakaan. Kokemuksen puute, etenkin nuorten kanssa työskentelystä johti minut monen tehtävän suhteen harhaan. Siinä missä kuvittelin tarjonneeni selkeät ohjeet, ymmärrettiin minut täysin poikkeavalla tavalla.

Työpajoista viisastuneena osaisin seuraavalla kierroksella tehdä monta asiaa paremmin. Vastaavanlainen projekti vaatisi kuitenkin muitakin osajia, kehittyäkseen loistavaksi konseptiksi. Oma osaaminen keskittyi hyvin pitkälti aihepiirien ja luovuuden hallintaan. Pedagogiikka ei välttämättä ollut huipputasoa, vaikka edustaakin tällaisessa konseptissa erittäin keskeisen osan kokonaisuutta.

Alussa avasin melko massiivisen tietopaketin monikulttuurisuuteen ja sen aiheuttamiin haasteisiin liittyen. Tarkoitus ei kuitenkaan ollut antaa yksiselitteisiä ratkaisuja jokaiseen ongelmaan, vaan ensisijaisesti perustella, miksi tätä tutkimaani konseptia tarvitaan? Työpajasarja tarjoaa mielestäni mahdollisuuden päästä käsittelemään ongelmia mukavalla ja tehokkaalla tavalla. Ilmapiiri työpajoissa oli positiivinen ja olosuhteisiin nähden enimmäkseen avoin.

Suoranaisia tuloksia vaikutuksista universalistiseen kotoutumiseen on mahdoton tämän projektin tiimoilta tuottaa. Mutta ideologisenä konseptina näen tämän täyttävän ajankohtaisia tarpeita monella tasolla. Tutkimus vahvisti, ettei tähän malliin tarvita siirtolaisia tai suomalaisia, vaan toteutus onnistuu millä ryhmällä tahansa. Kyseessä ei ole niinkään kahden eri kulttuurin kohtaaminen ja vuorovaikutus, vaan yksilön näkökulmasta oman kulttuuri-identiteetin kohtaaminen suhteessa kansalliseen kulttuuri-identiteettiin. Erilaisuus ei ole ne toiset, vaan erilaisuus on meissä kaikissa. Oppiesseen kohtaamaan erilaisuuden siitä näkökulmasta, voi oppia suvaitsevammaksi ja avoimemmaksi ihmiseksi.

Latausten poistaminen, stereotyyppien keinotekoisuuden ymmärtäminen ja avoin keskustelu vähentää ennakkoluuloja ja pelkoja. Kaikki nämä asiat ovat ongelmallisia

siirtolaisten kotoutumisen kannalta. Näitä kaikkia asioita on luonnollisesti myös siirtolaisilla, eikä heitä tule unohtaa tässä prosessissa.

Nykyisillä tiedoilla lähtisin ehdottomasti viemään tämän tyyppistä formaattia kouluihin, jossa osallistuminen ei perustu samalla tavalla vapaaehtoisuuteen ja sitoutuminen on hieman toista tasoa. Konsepti sopii muutenkin universalistisen luonteensa vuoksi paremmin peruskouluun ja kevennettynä varhaiskasvatukseen. Tietotaito joka halutaan jakaa kaikille tulee jakaa paikassa johon kaikki pääsee. Ottamatta kantaa siihen, onko tyttöjen ja poikien välillä suurta eroa maahanmuutto-asenteiden suhteen, näen kuitenkin järkevämpänä järjestää tämän tyyppisen toiminnan niin sanotuissa sekaryhmissä.

Konseptia voi kehittää sellaiseen suuntaan, että se soveltuisi opetussuunnitelmaan. Sisällöllisesti jo tässä työssä käsitellyt työpajat sopivat koulun oppiaineisiin; kuvamataito, kotitalous ja mediakasvatus. Pajat yksilöinä osoittautui mielestäni todella toimiviksi tavoiksi käsitellä kulttuuri-identiteettiä.

LÄHTEET

Abu-Hanna, Umayya 2012. Multikulti monikulttuurisuuden käsikirja. Helsinki: Siltala.

Andersen, Torben M. & Holmström, Bengt & Honkapohja, Seppo & Korkman, Sixten & Söderström, Hans Tson & Vartiainen, Juhana 2007 The Nordic Model. Helsinki: Taloustieto Oy.

Anttonen, Anneli & Sipilä, Jorma 2000. Suomalaista sosiaalipolitiikkaa. Tampere: Vastapaino.

Baltzar, Veijo 2011. Kokemuspohjainen filosofia. Helsinki: Ntamo.

Bondeson, Petra 2006. Den finska romen som balanskonstrnär - mellan skam och stolthet: ett sociologiskt perspektiv på gruppdynamiska processer. Högskolan i Halmstad. Sektionen för hälsa och samhälle. Magisteruppsats.

Eurobarometri viitattu 15.3.2013.

http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_393_fact_fi_fi.pdf

http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_393_fact_dk_da.pdf

http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_393_fact_se_sv.pdf

Hautamäki, Antti 2008. Muutoksen Suomi. Helsinki: Sitra.

Helne, Tuula & Julkunen, Raija & Kajanoja, Jouko & Laitinen-Kuikka, Sini & Silvasti, Tiina & Simpura, Jussi 2003. Helsinki: WSOY.

Himanen, Markus & Könönen, Jukka 2010. Maahanmuuttopoliittinen sanasto. Helsinki: Like.

Kiilakoski, Tomi & Tomperi, Tuukka & Vuorikoski Marjo 2005. Kenen Kasvatus. Tampere: Vastapaino.

Juhila, Kirsi 2006. Sosiaalityöntekijöinä ja asiakkaina. Sosiaalityön yhteiskunnalliset tehtävät ja paikat. Tampere: Vastapaino.

Laki kotoutumisen edistämiseksi viitattu 15.4.2013
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101386>

Liikanen, Hanna-Liisa 2010. Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia -ehdotus toimintaohjelmaksi 2010-2014. Helsinki: Opetusministeriö.

Lipponen, Paavo 2011. Järki voittaa. Helsinki: Otava.

Löytty, Olli 2008. Maltillinen Hutu ja muita kirjoituksia kulttuurien kohtaamisesta. Helsinki: Teos.

Maasilta, Mari 2010. Suomen televisio ja monikulttuuriset yleisöt. Tampere: Tampereen yliopistopaino.

Mähönen, Tuuli Anna & Jasinskaja-Lahti, Inga 2013. Etniset ryhmäsuhteet ja maahanmuuttajien akkulturaatio. Teoksessa Martikainen, Tuomas & Saukkonen, Pasi & Säävälä, Minna (toim.) Muuttajat kansainvälinen muuttoliike ja Suomalainen yhteiskunta. Helsinki: Gaudeamus (247-261.)

Ojasalo, Katri & Moilanen, Teemu & Ritalahti, Jarmo 2009. Kehittämistyön menetelmät. Helsinki: WSOYpro.

Pentikäinen, Marja 2012. Uudet vähemmistöryhmät-Moninaisen yhteiskunnan uudet voimavarat. Teoksessa Daher, Okan & Hannikainen, Lauri & Heikinheimo Karoliina (toim.) Suomen kansalliset vähemmistöt. Helsinki: Vähemmistöoikeuksien ryhmän Suomen jaosto, (109-116.)

Raunio, Kyösti 2009. Olennainen sosiaalityössä. 2. painos. Helsinki: Gaudeamus.

Räsänen, Pekka 2005. Havaintojen mittaus ja aineiston jäsentämisen metodologia. Teoksessa Räsänen, Pekka & Anttila, Anu-Hanna & Melin, Harri (toim.) Tutkimus menetelmän pyörteissä. Jyväskylä: PS-kustannus. (85-102.)

Saukkonen, Pasi 2007. Poliittikka monikulttuurisessa yhteiskunnassa. Helsinki: WSOY.

Saukkonen, Pasi 2010. Kotouttaminen ja kulttuuripoliittikka. Helsinki: Cupore.

Sisäministeriö. Viitattu 22.4.2013.

http://www.intermin.fi/download/33854_TYOLLISYYS_JA_TYOTTOMYYS_tauptapaperi.pdf

Sjöblom-Immala, Heli 2012. Työtä, palveluja ja luonnonläheisyyttä - Maahanmuuttajien Suomen sisäiset muutot, asumistoivaat ja kotoutuminen 2000-luvulla. Turku: Siirtolaisinstituutti.

Tilastokeskus viitattu 22.4.2013.

http://www.tilastokeskus.fi/til/vaerak/2012/vaerak_2012_2013-03-22_tie_001_fi.html

http://www.tilastokeskus.fi/til/vamuu/2013/02/vamuu_2013_02_2013-03-21_tie_001_fi.html

http://www.tilastokeskus.fi/til/vamuu/2012/12/vamuu_2012_12_2013-01-22_tie_001_fi.html

http://tilastokeskus.fi/til/evaa/2011/evaa_2011_2011-04-29_tie_001_fi.html

Timonen, Virpi 2004. New Risks- Are They Still New for the Nordic Welfare States? Teoksessa Taylor-Gooby, Peter (tom.) New Risks, New Welfare. Oxford: Oxford university press (83-110.)

Turun Tyttöjen Talo. Viitattu 2.5.2013

<http://www.mimmi.fi>

Vuorinen, Marja 2005. Herrat, hurrit ja ryssän kätyrit - suomalaisuuden vastakuvia. Teoksessa Pakkasvirta, Jussi & Saukkonen, Pasi (toim.) Nationalismit. Helsinki: WSOY, (246-264.)

LIITTEET

Kyselylomake - Sarjakuvapaja

Harrastatko kulttuuria?

Kyllä En En halua kertoa En osaa sanoa

Jos harrastat kulttuuria mitä harrastat ja miten usein?

Jos et tällä hetkellä harrasta kulttuuria, haluaisitko harrastaa?

Kyllä Ei

Jos vastasit kyllä, mitä kulttuuria?

Mitä mieltä olit sarjakuvapajasta?

Todella hyvä Melko hyvä Ei hyvä eikä huono Melko huono

Todella huono En osaa sanoa En halua sanoa

Mitkä asiat pajassa oli hyviä?

Mitkä asiat pajassa oli huonoja?

Kehitysehdotuksia. (Mikä olisi voinut tehdä pajasta paremman? Mikä olisi voinut olla toisin?)

Kannattiko osallistua pajaan?

Kyllä Ei En halua kertoa En osaa sanoa

Vastasiko paja odotuksiasi?

Kyllä Ei En halua kertoa En osaa sanoa

Jos vastasit ei, miltä osin odotuksesi jäi toteutumatta?

Oliko luova kulttuuripajatoiminta mielestäsi hyvä tapa oppia uutta?

Kyllä Ei En halua kertoa En osaa sanoa

Opitko päivän aikana uutta?

Kyllä Ei En halua kertoa En osaa sanoa

Haluaisitko osallistua luovaan kulttuuripajatoimintaan uudestaan?

Kyllä Ei En halua kertoa En osaa sanoa

Vapaa sana

Kyselylomake marsipaanityöpajaan osallistujille

1. Ikä vuotta

2. Äidinkieli

suomi ruotsi muu, mikä?

3. Kuinka kauan olet asunut Suomessa?

0-2 vuotta

3-5 vuotta

6-10 vuotta

yli 10 vuotta

4. Mistä sait tiedon työpajasta?

5. Harrastatko kulttuuria?

Esim. teatteri, tanssi, taidenäyttelyt, musiikki.

Jos et ole varma voit kysyä ohjaajilta.

Kyllä

En

En osaa sanoa

6. Jos harrastat kulttuuria mitä kaikkea harrastat?

7. Jos et harrasta kulttuuria, miksi?

En halua

Ei kiinnosta

Ei ole varaa

En osaa sanoa

Muu syy, mikä?

8. Mitä haluaisit harrastaa?

9. Marsipaaniopaja oli

todella hyvä

melko hyvä

ei hyvä eikä huono

melko huono

todella huono

en osaa sanoa

10. Mikä oli parasta pajassa?

osallistujat ohjaaja

sisältö

tekeminen

oppiminen yhteishenki

muu, mikä?

11. Mikä oli huonointa pajassa?

osallistujat

ohjaaja

sisältö

tekeminen

oppiminen

yhteishenki

muu, mi-

kä?

12. Kehitysehdotuksia

13. Miten vastaavanlainen luova kulttuurityöpajatoiminta toimisi koulussa?

todella hyvin

melko hyvin

ei hyvin eikä huonosti

melko huonosti

melko hyvin

en osaa sanoa

14. Haluatko jatkossa osallistua vastaavanlaiseen toimintaan?

kyllä ehkä

en osaa sanoa en

15. Opin työpajassa

en yhtään mitään

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

todella paljon

16. Minulla oli

tylsää

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

hauskaa

21. Kuinka tylsä tämä kysely oli?

kuivahko

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

voimasana tylsä

Tyttö, sinä olet aarre! - Mainoselokuvapajan kyselylomake

1. Ikä vuotta

2. Mistä sait tiedon työpajasta?

3. Harrastatko kulttuuria?

Esim. teatteri, tanssi, taidenäyttelyt, musiikki.

Jos et ole varma voit kysyä ohjaajilta.

Kyllä En En osaa sanoa

4. Jos harrastat kulttuuria mitä kaikkea harrastat?

5. Jos et harrasta kulttuuria, miksi?

En halua Ei kiinnosta Ei ole varaa En osaa sanoa

Muu syy, mikä?

6. Mitä haluaisit harrastaa?

7. Mikä oli parasta pajassa?

osallistujat ohjaaja sisältö tekeminen oppiminen yhteishenki muu, mikä?

8. Mikä oli huonointa pajassa?

osallistujat ohjaaja sisältö tekeminen oppiminen yhteishenki muu, mikä?

9. Oletko osallistunut vastaavanlaiseen toimintaan ennen tätä pajaa?

Kyllä En En osaa sanoa

10. Haluatko jatkossa osallistua vastaavanlaiseen toimintaan?

kyllä ehkä en osaa sanoa en

11. Sopiiko vastaavanlainen luova kulttuurityöpajatoiminta Tyttöjen Talon toimintaan?

kyllä ei en osaa sanoa

12. Opin työpajassa

En yhtään mitään 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 Todella paljon

13. Minulla oli

tylsää 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 hauskaa

14. Työpajan taso oli

helppo 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 vaikea

15. Mitä odotit työpajan tason olevan?

helppo 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 vaikea

16. Mitä mieltä olit työpajan ryhmätoiminnasta ja vuorovaikutustilanteista?

17. Mitä mieltä olit ohjaajasta?

18. Minkälainen ilmapiiri pajassa oli?

19. Työpajatoiminnan aikana henkilökuntaa ja muita aikuisia oli paikalla

liian paljon melko paljon sopiva määrä melko vähän liian vähän

en osaa sanoa

20. Mainoselokuvapaja oli kokonaisuutena

h u o n o 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 h y v ä

21. Kuinka tylsä tämä kysely oli?

k u i v a h k o 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 v o i m a s a n a t y l s ä